

SLEKT
SKAL FØLGE
SLEKTERS
GANG

Far og mor som sølvbrudepar.

Fars mor,
Malene Hansen Holmen.

Fars barndomshjem,
Vestre Reklingsholm i Råde.

SLEKT SKAL FØLGE SLEKTERS GANG

SLEKT SKAL FØLGE SLEKTERS GANG

ET MINNESKRIFT OM VÅRE FORELDRE
RINA OG A. HANSEN HORJEN

Av
ESTHER HORJEN SCHIECHE

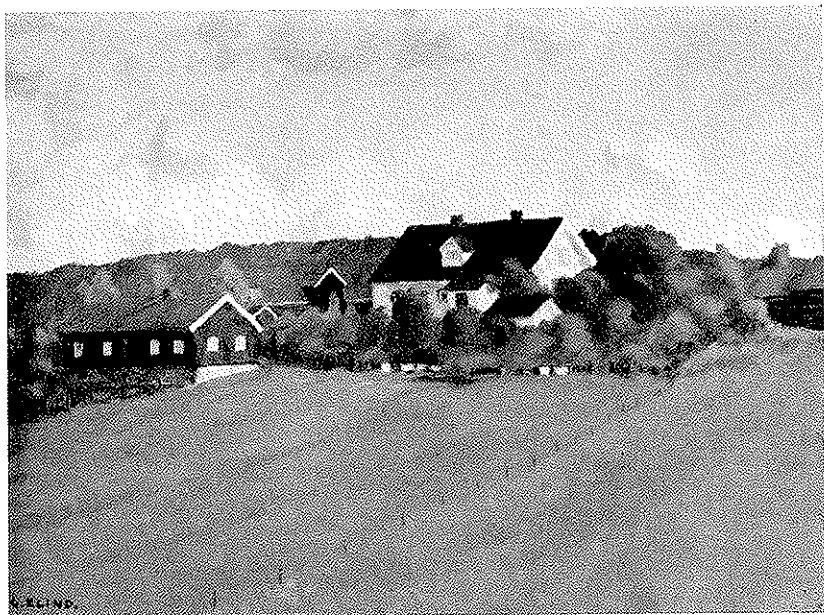

FREDRIK HORJEN, FLEKKEFJORD

1962

Det var frå dag til annan for meg så god ei stød:
stor arv det er for mannen av godtfolk vera fødd.

(Vinje.)

Horjen gård.

Familiebilde hjemme på Alvim 1904. Fra venstre: Mors mor, Fredrikke Louise Jensen, far, mor, Louise, Esther, Ragna og Aagot.

Familiebilde fra 1910. Mor, Esther, far. Stående bak: Louise, Ragne, Aagot, Dagny, Fredrik og Lilly.

FORORD

Omkring ti år før sin død, 1941, begynte far å skrive noen få blad om sine livserindringer. For, som han uttrykte seg: «Måske mine barnebarn engang, når ikke jeg er mere, kunne ha interesse av å få vite noe om hvordan vi har kjempet og stridt for vårt livs-opp hold.»

Om man vil supplere disse nedtegnelser med noe av det vi barn husker av hans livfulle og muntlige fortellinger, får vi et bilde av et liv, som begynte i enkle bondeforhold på Østlandet og fortsatte med noen bokstavelig talt stormende år i seilskutenes tid. Sin kone hentet han fra Mandal, og da den første gutten var født i Flekkefjord, dro familien atter til Østlandet, hvor de etter strevsomme år fant et blivende sted på Alvim i Tune. Mors mor, Louise Fredrikke Jensen, født Nannestad, fikk sin grav på Tune kirkegård, likeså far og mor med eldste sønnen Harald. Dagny ligger begravet på Sarpsborg kirkegård, Ragna i Flekkefjord og Lovise på Rolvsøy. Nu, 1961, er vi tre igjen av barneflokken: Fredrik med sin hustru i Flekkefjord, stamfar til en flokk på over 30 (med svigerbarn) i året for sitt gullbryllup, Ågot, som bor i det gamle hjemmet på Alvim, og så undertegnede, bosatt i Huddinge, Sverige, sammen med mannen, mens barn og barnebarn, henholdsvis 4 og 7, er spredt i tre land.

Nu er det vi som er blitt så gamle at vi begynner å minnes. Livet har gitt en mange gode gaver, men der har også vært meget som har vært sårt og ondt. Da minnes vi også et dikt som far så ofte siterte og som han var så gla i: Wexels dikt «Vemodsminner og Trøst».

Esther Horjen-Schieche.

VEMODSMINDER OG TRØST

W. A. Wexels

*Hvorfor vil jeg gjerne dvæle
Ved hvad hjertet lader bløde?
Hvorfor er de minder søde
Som dog sukke fra mig stjele?*

*Jo, i mørket stjerner funkle
Som ved dagens lys forsvinner,
Derfor elsker jeg de dunkle
Vemodsfulle fortidsminder.*

*Venner fra de svundne dage.
Ja jeg elsker eder såre,
Koste I mig end en tåre,
Når forbi mitt blick I drage!*

*Denne tåre som nedglider
Brændende på mine kinder,
Hemmelig min sjæl forbinder
Med de eldste barndomstider.*

*Da var livet end så herligt,
Sinnet muntert, øyet kjærligt.
I de lyse morgendrømme
så jeg mang en glede svømme.*

*For mitt håpoppfylte blick.
Over alt var fred og hygge.
Ingen mørk og fiendtlig skygge
Stjal meg fryden som jeg fikk.*

---

*O du kjære, blide barndomsbolig!
Hvor jeg savner nu din stille fred.
Verden er så vildsom og urolig,
Tom og kald og uten kjærlighet.*

Og forgjæves sukker jeg og klager,
Det forsvundne kommer ei igjen,
Jeg med smerte gjennom livet drager,
Thi jeg finder ei min tabte ven.

Dog stille, vær nu stille kun mit hjerte.
O, klag ei mere fra din dunkle vrål!
Vågn op og sku den milde, klare kjerte
Som stråler hist fra himlens klare blå.

Den stråler over hine palmelunde,
Hvor edens have plantet blev av Gud,
Hvor livet selv vi så i Døden blunde,
For atter seierrigt at bryde ud.

På Golgata jeg livets træ gjenfinder,
Og ingen Cherubs sverd der blinker mer,
Men gjennom haven floden stedse rinder
Hvori min synd og sorg jeg synke ser.

Fra Herrens åbne grav jeg lyset skuer
Hvorved jeg paradiset finde vil,
Det stråler under høie kirkebuer,
Og trøstende mig Herren taler til.

Bliv atter barn, så lyder mildt hans stemme,
Bliv barn i tro, gak i mit navn så hen
Og virk og lid og du skal glad fornemme:
Det svundne kommer deiligen igjen.

FARS ERINDRINGER FRA BARNDOMS- OG UNGDOMSTIDEN

Om mine besteforeldre vet jeg svært lite. Om min farfar vet jeg ikke stort mere enn det som min far fortalte, da jeg som meget liten gutt satt på fanget hans, og det var at farfar var eier av hele Vestre Reklingsholm i Råde og hadde mange hester og hunder. Den hunden som far likte best, hette Burman.

Jeg fødtes den 4. desember 1853 som den yngste av 8 søskende. På mitt hjemsted var der den gang omgangsskole, så jeg begynte på skolen som 6-åring i vår egen stue. Da skolen var gått på omgang hos våre tre naboer, var det nye skolehuset ferdig, og undervisningen ble mere regelmessig.

Læreren måtte dele den mellom tre kretser med to klasser i hver krets, så der ble nå ikke så stor skolegang. Fra vårt hjem gikk 4 barn samtidig på skolen — de fire minste. Det var rene festdage for oss i vårt ellers så ensformige liv. Der fantes det ingen slag eller hugg for å få banket lærdommen inn i oss. Vår lærer, Tollnes, var nok langt forut for sin tid, da han forsto at lek og sang var viktige ting i oppdragelsen. Ingen kunne slå ballen så høyt som vår lærer, og de store guttene kappsprang med ham. Flerstemmig sang var vel heller ikke så alminnelig på den tiden, men ved skoleavslutningen på vår skole sang barna firstemmig Zions vekter hever røsten. Engang gjemte læreren seg sammenhuket inne i kateteret, og da barna kom stormende inn og ikke visste hvor det var blitt av læreren, spratt han opp som mannen i esken. Ikke ante han at en slik liten skøyerstrek skulle hugfestes — ja i 100 år!

Min barndoms første og største sorg hendte da jeg var 10 år gammel. Det var da min far, søndagen den 10. april 1864, falt gjen-

nom isen på Glomma og druknet. De kom kjørende hjem med ham, og mor og vi søskende samlet oss hulkende omkring båren. Mor brukte eiendommen ennå noen år, men da vår eldste bror gjennom testamente fra en barnløs faster skulle overta gården Høium, flyttet ter med oss to minste dit og foresto husholdningen for sønnen.

16 år gammel ble jeg konfirmert av prost Bassøe i Råde kirke. Nå var skolen og barndomstiden slutt, og jeg skulle gå over til gårdsarbeide hos min bror. Klær fikk jeg de jeg trengte, men ingen lønn. En svensk daglønner på gården fikk 8 skilling dagen, tilsvarende 27 øre.

Noe mere kunne jeg heller ikke regne med om jeg gikk i tjeneste hos andre, så framtiden tedde seg temmelig svart. Min bror Kjøning, som var 6 år eldre, hadde begynt i en forretning på Moss. Han vilde nok ha hjulpet meg inn på lærerseminariet, men det våget jeg ikke å tenke på. Så mente han at der var bedre utsikter til å komme fram i verden, om jeg gikk til sjøs, og jeg bestemte meg da til å prøve den veien.

Før vi lar far gå videre i sin skildring, ville jeg gjerne innflette noen rader som skulle angi grunnen til hvordan fars familie fikk forbindelse med Vestlandet og førte ham selv for en del år og tre av hans søsken til denne landsdel.

Selv om det er skjedd store forandringer i den sosiale struktur i Norge, så gjelder det vel den dag i dag at der er en ytterst liten folkeforskyvning og forbindelse mellom Østland og Vestland. I min egen barndom kan man vel si at storparten av lærerstanden ble rekruttert fra Vestlandet. Det var Hestenæs, Molland, Myrstad, Lotsberg — alle Vestlandsnavner. Bønder og forretningsfolk hadde liten og ingen forbindelse over Langfjellene. Hvordan kom det seg da, at halvparten av barna fra bondefamilien i Råde «utvandret» til Vestlandet? Jo, på gården Høium i Onsøy bodde fars faster, gift med Johannes Høium. Søster av Johannes ble gift med en «kongelig prokurator», Sivers, som ble forflyttet til Stavanger. En annen søster ble gift med kaptein Kristian Fredrik Olsen etter et lengere besøk i Stavanger. Nu kom dennes sønn, Carl August Olsen, på besøk til morbror Johannes Høium og traff så sammen med fars søster Marie, som da ble kapteinsfrue i Mandal. Denne familien kom til å spille en stor rolle i fars liv, som vi skal se av hans skildringer. Carl Olsen førte et rikt og til dels meget eventyrlig liv. Han oppholdt seg i Australien en tid og før med seilskute over all verdens hav. De hadde

fem barn som vokste opp, alle piker. Som eldre sluttet Carl Olsen med sjøen og tok stilling som fyrvokter på verdens nordligste fyrstasjon, Fruholmen. Senere flyttet han til Bremanger ved Bergen. Han var musikalsk og full av liv. Han skrev noen bøker, «En gullgravers historie» og «Tyve år i Nordsjøen og Kattegat». En datter, Camilla Hovind, lever fremdeles på Voss og hadde våren 1961 et lengere foredrag i intervjuform i Norsk kringkasting. Hun fortalte om de underlige årene på fyrstasjonen der nord. Der var to familier på øya og begge hadde piano! Barna musiserte og leste og studerte og forberedte seg til middelskoleeksamen i Tromsø. Den eldste, Dikka, ble bosatt i England og hadde et koselig hjem i Tavistock. Dit kom også den yngre søster, som var meget kunstnerisk begavet. De har sine graver i England, likeså faren, som kom dit da han var 80 år og døde der.

Så fortsetter far:

Min svoger, Carl Olsen fra Mandal, førte en galeas «Lykkens Prøve», og der skulle da jeg prøve lykken og første reis mot skipsarbeid ombord, men uten lønn. Jeg kom ombord i Moss, hvor man lastet bord og plank, bestemt for Emden i Østfriesland. Å komme rett fra bondelandet som yngste mann ombord var ingen fornøyelse. Til forsmedelse for meg selv og hele besetningen, meldte jo også sjøsyken seg. Der var skipskamerater som lot en kjenne at alt en foretok seg var trehendt og klossete. Men da min plageånd kom med de vanlige hånlige bemerkningene også da jeg skulle hugge litt ved, så gjennomskuet jeg hulheten i det hele. Øks og huggestabb kunne jeg handtere — nu var det bare å ryste av seg alt prat og fortsette videre i den lille baljen av en galeas. Lengtet nok hjem til Kråkeslåtberget, hvor jeg så mangan gang hadde hatt selskap med koselige trygge kyr og de små kalvene.

Nu var jeg med den turen til Emden og senere en til Danmark. Fra Kristiania skulle jeg så reise hjem for vinteren, men for å spare reisepenger, ble jeg satt av på veien inn Kristianiafjorden på vestkysten av Jeløya ved Tronviken. På kartet hadde man vist meg at der fantes en vei tvers over øya til Moss. Jeg klatret så ut i svarte natta med sjømannssekken på ryggen og fant da fram til stien. Ikke var jeg høy i hatten den gangen. Den første ferd med «Lykkens Prøve» hadde ikke falt særlig heldig ut. Hjemme på gården var jeg jo vant til å bli betraktet som en fullvoksen arbeidskraft og her — ja man kjenner jo historien om yngste jungmann

ombord. Alle mine jordiske eiendeler hadde jeg i den sekken jeg la hodet mitt på, da jeg ved soloppgang nådde Snåstadsbogen i Rygge. Natten var varm og behagelig og det var trygt og godt å kjenne jorda under føttene og ånde inn duften av bjørk og gran. En mil hadde jeg bak meg, ennå en mil, og så var jeg hjemme, hvor mor skulle stå på terskelen og ta i mot meg.

Nu ble det til at jeg skulle arbeide på gården igjen. Ikke hadde jeg oppgitt sjøen, skjønt mor var svært i mot sjømannsyrket. Men hun var enig i at jeg måtte se til å komme bort fra omgivelsene i det som nu var mitt hjem. På de større gårdene med ungdom hjemme var der baller og tilstelninger som vi ikke kunne hamle opp med. Jeg hadde heller ikke noen lyst til denne form for samvær og ble da gående ensom. De daglønnerne som søkte seg over grensen fra Sverige, var ikke de beste folk, og de kunne heller ikke være noe selskap for en ung mann. I en slags fortvilelse reiste jeg våren 1871 til Mandal og tok hyre hos min svoger igjen, denne gang som kokk med 3 daler måneden — 12 kroner. Vi gjorde flere turer på Danmark om sommeren og om vinteren oppholdt jeg meg i Mandal og besøkte navigasjonsskolen. Denne vinteren betrakter jeg som den lykkeligste i mitt ungdomsliv, da jeg fikk tilfredsstillet noe av min leselyst og trang til mere kunnskaper. Foruten geometri, trigonometri og språk, hadde vi også astronomi, og der åpnet seg nu en helt ny verden for meg, som jeg før ikke hadde hatt kjennskap til. I mai 1872 fikk jeg da en meget god eksamen i Kristiansand og tok straks deretter hyre som jungmann ombord i skonnerten «Astrea» med kaptein Scharffenberg som fører. Han skulle senere bli min svoger. Etter en tur til Island, for vi til Danzig med sild i tønner fra Skotland. Ved Arkona på Rügen kom vi inn i regntykke og storm og støtte på grunn. Det var ikke verre enn at vi fikk skipet flott igjen etter at vi hadde fått hjelp fra land. Da skaden var stor, måtte vi seile til nærmeste by som var Stralsund, og der sette skipet på land til reparasjon. Mannskapet bodde ombord, selv om nesten hele bunden var vekk, og det ble fryktelig jeg ble bragt til hospitalet i Stralsund, hvor jeg ble liggende i ca. jeg ble bragt på hospitalet i Stralsund, hvor jeg ble liggende i ca. 3 måneder i tyfusfeber.

Mens vi lå i Stralsund, raste det en orkanaktig storm i Nordsjøen i lengere tid, og denne drev vannet i slike mengder inn i Kattegat og bevirket en veldig oversvømmelse i Danmark og Nord-Tyskland, som siden gikk under navn av «Stormfloden». Det er

visstnok den største naturkatastrofe som er gått over Danmark på flere hundre år. Mengder av norske båter forliste i Kjøgebukt. I Stralsund var vi vitne til at mindre båter kantret på havnen og mannskapet ble skyllet bort, uten at noen kunne komme dem til hjelp. Hele havnen var nemlig fylt av tømmer og materialer fra forliste skip, så ingen båt kunne komme fram. Vi hørte fortelle fra til hjelp. Hele havnen var nemlig fylt av tømmer og material fra Danmark at på enkelte steder sto store båter langt inne i land, drevet dit, da vannet sto som høyest.

I slutten av januar 1873 ble jeg utskrevet fra hospitalet i Stralsund. Hadde jeg vært motløs etter førstereisen, var det nu betydelig verre. Under feberen var min kraftige hårmanke falt av, så da jeg søkte losji, trodde vertinnen at jeg kom direkte fra galehuset. Reisen ble heller ikke uten eventyr. I Stralsund kom jeg inn på feil tog, og omgitt av lutter tyskere drøyde det før konduktøren satte meg ut i Pasewalk! Endelig kommet fram til København, ble jeg holdt der både lenge og vel. Jeg skulle vente på skipsleilighet, og konsulen påbød å holde meg «innen rekkehold». Følgen ble at jeg ikke turde røre meg, men holdt meg utenfor mitt losji i Amaliegade nr. 11 uke etter uke.

BREVER

Malmø, Mandal, den 9/5 1872.

Kjære Moder og Søskende.

Nu har jeg da endelig overstrid denne Vinter og Examen ogsaa. Det har ikke vært noget riktig anstrengende Arbeide, men jeg synes nu det er saa godt jeg kan lade Tankerne hvile, for det har vært et Gnag i hele Vinter, saa jeg næsten ikke har tænkt paa noget andet end hvad der hører Skolen til. Tre andre og jeg (Rudolf Fischers Søn) reiste til Christianssand Bededags Eftermiddag for aa faa mældt os til Examen i Betids, den skulde begynde følgende Mandag. Vi gik da opp til Examinatoren Lørdags Morgen og mældte os, men der havde alt mældt sig 40 Stykker, saa vi kunde ikke komme op før end næste Mandag.

Da var vi oppe tre dage efter hverandre og ble færdige den 8de Mai og kom hjem samme dag, som var Onsdag før Christi Himmelfartsdag. Der gaar Dampskib hvær Dag mellem Christianssand og Mandal, og det koster ikke mere end 2 skj. 6 for frem og tilbage. For kost og logi i C. måtte vi betale 1 skj. 12. Det gik meget godt paa Examen. Vi fikk bedste karakter alle fra Mandal undtagen Rudolf Fischers søn, som fik anden karakter. Der har vært to Skoler her i Mandal i aar. Den skolen som jeg har gaaet paa, har havt Ole Nielsen til første Lærer og Gerhart Endersen andre Lærer. Mina kjender dem vist. Der har vært oppe til Examen omtrent 30 Stykker i vinter af denne Skole, og de har alle sammen bestaaet. Carl kom fra England om Søndag. Han holder nu paa at kjøbe Last og skal gaa til Danmark igjen. Jeg ved ikke rigtig om jeg kommer til at gaa med ham eller ei. Jensen (Jens Bjørn Jensen, mors farbror, utgiv. anm.) som Kjonig er hos, har kjøpt et stort nyt Skib. Det har nu gjort første Reisen til Amerika og ligger nu i England. Der rømte

7 Mand fra dem i Amerika, og jeg har nu talt med dem om jeg kunde komme med, men jeg har ikke faaet noget afgjort Svar enda. Skibet er ualmindelig stort på 400 Læsters Drægtighet. Jeg har ogsaa tænkt at gaa med en Skonnert af Jensens som ligger hjemme nu, men jeg ved ikke hvorledes det blir. For tiden gaar jeg ombord hos Carl og arbeider. Jeg er saa glad fordi jeg fikk Examen og jeg kan være fri og se at komme ud til Vinteren hvis det lader sig gjøre. Det blir ikke saa langt Brevet denne gang, men jeg vilde skrive saa snart som mulig, for dere venter vel paa at høre hvorledes det er gaaet. Dere hilses saa meget fra os alle.

Anton.

Malmø, Søndag 21. Juli 1872.

Kjære Moder og Søkende.

Jeg vil nu sende Eder nogle Linjer medens jeg er hjemme, da det kan hände det bliver længe til jeg faar anledning dertil. Vi har nu været paa Island og gik derfra i Ballast til Skotland for at faa Fragt til Østersjøen, men det var ingen fragt at faa, saa vi maatte gaa hjem og kom hid Tirsdag. Vi holder nu paa at laste med bord og skal gaa til Newcastle og derfra blir det nok enten til Østersøen eller tilbake hjem. Jeg finner mig vel til rette ombord sammen med saa udmerket snille folk. Skipperen og Styrmanden er saa venlige, saa de kunde ikke være bedre om de var mine egne Brødre, de har ikke talt et ondt ord til mig siden jeg kom, og det er nu to maaneder. Vi har haft godt veir at regne for paa hele Turen, paa hjemveien havde vi jo megen Modvind, saa vi var tre uger paa veien. Lørdagen den 6te Juli havde vi Storm, men den varede ikke mere end en halv Dag, saa den var jo ikke saa svær heller. Jeg er nu saa fornøyet og har det saa godt som jeg kan ønske mig. Min første tid til sjøs var jo ikke saa lett, da jeg var saa lidet vant til at gaa til veirs, men nu gaar det nok saa godt. Vi har det bedre i Søen end i Land, for Styrmanden er saa ualmindelig svær til at drive paa med Losning og Ladning, og det er meget haardt arbeide mangen gang. Min forgjænger gik fra posten for den sags skyld, men jeg er frisk og rask og frygter ikke for Arbeide, da jeg har faaet gode Kræfter. Dere kan tro jeg har voxet meget siden jeg var hjemme. Den graa Jakke som jeg fikk ny straks før jeg reiste, når mig ikke nu mere end midt nede på armen. Til vinteren, om jeg lever, har jeg tenkt at reise til

Eder, men det er jo ikke godt at vide om det kan blive av, da man gjerne seiler til sent paa høsten og begynner igjen tidlig paa vaaren.

Jeg ser av Nicolines brev at Anders har solgt Bruna og jeg kan aldrig skjønne hvorledes han kan klare sig med to Heste.

Her maa jeg slutte med en kjærlig hilsen fra Eders Broder og Søn

Anton Hansen.

Nå følger i «Erindringer» en beskrivelse av forskjellige turer over Nordsjøen og flere turer til Amerika, inntil far 1875 begynte på det høyere kursus i navigasjon og avsluttet dette med god eksamen 1876. Han hyrte som første- og annenstyrmann hos Carl Olsens brødre, Adolf og Ferdinand, og så hos Kaptein I. C. Walberg og Th. Pettersen. Astrea, Saturn, May, Benguela, Knyggen og Harmoni passerer revy. Likeså barkskipet «Flekkefjord».

År 1882 beretter far: Da vi kom til Flekkefjord, mønstret jeg av og reiste til Østlandet, da det nu var midt på sommeren og ingen hyre å få. Den vinteren var jeg hjemme for så om våren å ta ut med «Harmoni» inntil høsten 1883, da jeg sluttet sjøen for godt. Jeg hadde da stiftet familie. Vi hadde bryllup 26/11-82. En liten leilighet hadde vi fått i Strandbergs gård, Hitterøgaten, Flekkefjord. Her kom vår førstefødte sønn, Harald, til verden.

Men før vi lar far gå videre i sin fremstilling, må vi gi plass for et brev til hans mor som beskriver bryllupsdagen:

Flekkefjord, 28. November 1882.

Kjære Moder og Søskende!

Da jeg ved at I tænker meget paa os i denne tid, vil jeg ikke vente længer med at sende Eder nogle ord. Nu er vi da kommet til ro i vaart eget hjem. I kan tro det er underligt, især for mig som da nu i flere aar ikke har havt noget fast hjem, nu at have faaet en hyggelig bekvemmelighet som er saa pent oppudset som en liden dokkestue. Det er ovenpaa i et nyt hus. Vi har to værelser og kjøkken. De er jo ikke store, men fuldstendig store nok for os, men de er forresten ogsaa fulde, thi Rina havde en hel del møbler som hun havde faaet av sin moder og efter en tante som døde, og dem har hun i sommer reparert. Dette var svært godt, thi vi har sluppet at

kjøre noget hverken af møbler, køkkentøj eller sengklæder. Ja, vi har en to-tre store dyner, som vi ikke bruger. Ja, det skulde været gildt om vi havde haft mor her, thi jeg er vis paa hun vilde glædet sig, om hun saa hvorledes vi havde det. Men det er sandt, jeg maa nu fortælle om brylluppet. Rina og hendes moder kom hertil Thorsdag middag og Søndag eftermiddag kl. 3 blev vi viet. Før vielsen var ingen hos os, så vi gik til kirken som almindelig. Rinas Moder, Kjøning, Valeska og Carletta fulgte os. De andre mødte ved kirken. Brylluppet stod hos Kjøning, og der var ikke flere end begge Prestene med sine Fruer, Oskar Olsen med sin kone som bor ret over gaden og Søyland med sin søster som bor i samme hus. Vi havde ogsaa indbudt Walberg som jeg var med i sommer, men da der var smitsom syge i huset, kunde han ikke komme. De var alle enige i at vi havde det meget hyggeligt. Vi drak kaffe da vi kom fra kirken og spiste saa til aftens kl. 8. I mellemtiden sang vi salmer, læste og passiarede, og kl. 11 var det slut. Saa fulgte Kjøning, Valeska, Carletta og Rinas moder os herhen. Jeg tænkte minst paa dette at Herren saa snart vilde aabne en udvei for os dengang jeg var hos Eder og ikke havde det ringeste udsigt til fortjeneste, saa jeg er inderlig taknemmelig at det har gaaet saa godt for Kjøning, saa han kan have raad til at betale mig for hvad jeg hjælper ham med i vinter. Saa kommer jeg nok til at gaa ud med Harmoni til vaaren igjen om jeg lever. Et saadant hjem havde jeg aldrig vovet at tænke paa, Gud ved om vi kan komme til at beholde det. Det er jo vaar mening at leve saa sparsomt som mulig, og hvis Herren giver mig helsen, haaber jeg vi skal kunde leve ved hvad jeg har udsigt til at fortjene. Vi fik 15 telegrammer og adskillige presentere fra Rinas familie. Det var mest sølvtøj som jeg ikke setter saa stor pris paa, da det jo i grunden er unyttigt, men værdien er der og om der skulde komme nød og trang, saa kan ogsaa dette komme vel med. Av en fætter av Rina fikk vi 10 kroner og av hendes onkel, Jens Bjørn Jensen, 50 kroner som vi har sat ind i sparebanken. Ja, nu synes jeg at have fortalt meget. Vi længes efter at høre fra Eder, da jeg intet har hørt siden jeg kom hjem.

Eders søn og broder Anton.

EN VISE FRA SJØMANNSTIDEN

Jeg styret, da til sjøs jeg før,
en liten, prektig kutter.
Kun 15 mann var vi ombord,
men det var tapre gutter.
Det hendte seg en sommerkveld
vi Rundefyret peilte,
vi så en engelsk stor fregatt
som like mot oss seilte.

Hva nu, så tenkte jeg i hast,
nu må du resolve, og
og give ham et kulekast
og så at retardere.
I åpen sjø at holde stand
det ville galskap være.
Men får jeg fienden under land,
vil jeg en dyst probere.

Jeg satte alle kluter til
som fremad kunne trekke,
og tenkte, nu må skje du vil
snart helt inn på meg rekke.
Som tenkt, så gjort, så stilte jeg
rett inn i Humborsundet,
og engelskmannen efter mig,
og snart var spillet vunnet.

I sundet lå et lite skjær
hvortil jeg nøye kjente.
Jeg styrte trøstig over der,
men hør nu hva som hendte.
Kan du, så kan jeg også gå,
så tenkte engelskmannen.
Men han stakk dypt, han støtte på,
og der sto han på grunnen.

Så gav han oss det glatte lag,
hvorpå jeg ei kan klage.
Jeg heisede det røde flagg
og gav ham det tilbake.
Så seilte jeg ham akterud,
og hermed ender visen.
Jeg gav ham langskibs nogle skud,
hvorpå vi entret prisen.

FARS VITNESBYRD OM SITT RELIGIØSE LIV

Far sier i sine livserindringer: Så vidt jeg kan forstå, var mine foreldre ikke særlig sterkt religiøse, men de hadde stor ærbødighet for det hellige. Det første jeg kan minnes fra min barndom er, at vi lørdag aften, når mor hadde badet oss, satt i rent tøy med foldede hender rundt kakkelovnen, og mor spurte fire spørsmål som vi hadde lært å svare på:

Hvem har skapt deg? Gud Fader.

Hvem har gjenløst deg? Guds Sønn.

Hvem har helliggjort deg? Gud den Helligånd.

Når ble du et Guds barn? I den hellige dåp.

Der holdtes ikke daglig husandakt hjemme, men søndag formiddag var vi alle samlet i stuen, hvor far leste dagens tekster i salmeboken og en preken av Johan Arendts huspostille. Det forekom meg svært lang, og jeg strevde hårdt for å holde meg våken. Etter lesningen sang vi de fleste av salmene for dagen av Guldbergs salmebok. Til Råde kirke var det omkring en halv mil. Noen fra gården gikk hver prekensøndag, og to ganger om året gikk de voksne til alters. Mor hadde en vakker, klar sangstemme og visstnok en meget god hukommelse. Mitt inntrykk var at hun kunne de fleste av salmebokens salmer utenad, og hun satt ofte syngende ved sitt arbeid. På sitt siste sykeleie som varte i fem år, hørte vi henne ofte ligge å fremsi lange salmer. Hun ble 86 år gammel og døde våren 1896.

Jeg minnes et par ganger det var oppbyggelse hos oss, men familien hørte ikke til «leserne» av hvilke det var en tre-fire familier i vår krets. På meg som barn gjorde disse mennesker et dystert

inntrykk, og jeg syntes det sto en kald gufs av dem. Det var sikkert et falskt inntrykk, men jeg bare nevner det slik som jeg kjente det.

Vi fikk aldri leke på søndagen. Der fantes ikke mye atspredelser — men vi var sterkt festet til hjemmet. Julaften stod for oss som noe helt enestående, og vi ba mor lenge i forveien å støpe riktig tykke julelys. Det var før petroleumlampenes tid, og når vi alle, foreldre og åtte barn, samtidig satt om det store bord, syntes vi festen var fullkommen.

Ja, hjemmet vårt var vi gla i. Det var enkelt og der var trangt mange ganger når alle var hjemme. Det var ingen overflod, men alle var tilfreds og saknet ikke det som ikke kunne oppnås.

Mor lærte oss flere aftenbønner, tildels nokså lange. Min bror leste først, og jeg måtte følge med, og så sluttet vi med Fader Vår. Jeg kjente meg ikke trygg før vi hadde gått gjennom dem alle. Under oppveksten kjente jeg ikke til noe tillidsfullt barneforhold til Gud. Det var mest plikt og frykt, og i mitt innerste ønsket jeg at jeg kunne bli fri fra dette å stå til ansvar og regnskap overfor Gud. Konfirmasjonstiden bragte heller ingen forandring. Jeg lærte utenad Pontoppidans forklaring, så jeg kunne den på fingrene og hadde «Saliggjørelsens orden» i hodet uten at hjertet var berørt.

I ungdomstiden avskydde jeg alt som hadde med grove synder å gjøre: Drikk, banning etc., men jeg forsto at mitt forhold til Gud dermed ikke var i orden, og det var også en av grunnene til at jeg søkte til sjøs, da min svoger, som jeg skulle ta første tur med, var en bekjennende kristen. Jo, jeg forstod at der måtte en omvendelse til for å få fred med Gud. Hva var det Pontoppidan sa? Jo, svaret på hva der hører en sann omvendelse til, lød: «1. Anger og ruelse over synden. 2. Troen til Jesum. 3. Det nye forsett.» Jeg arbeidet da med dette en tid, men fikk det ikke til, inntil jeg trett og motløs våget spranget og kastet meg i Jesu armer og ba at han måtte forbarme seg over meg og motta meg uten hverken anger og ruelse eller tro. Jeg fikk da fred ved å tro mine synders forlatelse for Jesu skyld. Ikke opplevde jeg, som så mange kan vitne om, noen oververttes glede, heller ikke kan jeg angi noe tidspunkt for det som skjedde, men jeg hadde vissheten om Guds barmhjertighet og viljen til å vandre på hans vei. Da jeg forlovet meg, knelte vi to sammen ned og ba om Guds velsignelse og erklærte at vi ville vandre sammen for Guds ansikt som kristne, og tanken på dette har vært oss til stor hjelp senere i livets vanskeligheter.

Et brev fra Liverpool, 1ste juledag 1876, viser hvordan far som ung mann på 23 år kunne skrive hjem til sin mor og søsken:

— — — Jeg kan ikke sige mig fri for at have længtet lidt Hjem i dag. Det er saa underlig naar man sidder saa alene. Her er ikke lang vei til kirke, hvor der er norsk prediken hver Søndag, men jeg var der igår, og idag er Capt. og Styrmanden iland. Jeg kan ikke si det er langsomt ombord, thi jeg har en hel Del gode Bøger med mig og har det ellers meget godt i enhver henseende. Mad og Drikke i overflod og ellers alt hvad jeg behøver. — — —

Kjære Moder, kjære Søsken, maaske vi ikke skal sees mere i dette Liv, lad os kjæmpe alvorlig, saa vi med Glæde maatte mødes i et bedre Liv. Jeg gruer ved Tanken paa at nogen av os skulde savnes ved Lammets Bryllup. Det falder mig tungt at tænke, om jeg lever og kommer hjem engang, og ikke Moder skulde komme mig i møde, og det rinder mig nu smertelig i hu hvor daarligt jeg har levet og hvor tidt jeg har fortørnet henne, men jeg ved hun tilgiver mig og maaske vi skal samles endnu engang her nede. Ske Guds Vilie. Ja nu maa jeg slutte for denne gang og ønske Eder alle et godt og vælsignet Nyttaar i Jesu Christi Navn. Amen.

Kjærlig hilsen fra Eders Anton.

Seks år senere skriver han som nygift:

— — — I synes nok det er rart at jeg skriver saadan, men jeg synes der er saa alvorlig en sag, saa det blev en trang for mig at minde baade mig selv og Eder, at have vaar saligheds sag iorden medens det er tid. Vi ser hvor snart døden bortriver, saa den ene, saa den anden, aarene svinder hen, og snart kan jo ventes en av Eder ogsaa maa vandre. Jeg har nu ikke gjort saa faa reiser over havet, men én blir jo den sidste, det er jo lige saa sikkert som at jeg nu lever. Vel os om vaart regnskap er iorden, naar timeglasset er udrundet.

Men Herren har jo lovet at være en kjep og en stav gjennom dødens mørke dal, og da er det bare feighed av den troende at frygte. Naar jeg ser paa mit liv, hvor tidt jeg taler letsindig og lever paa mange maader som det lidet sømmer sig et Guds barn, finder jeg det uhyre urimelig at jeg skulle være et barn av den hellige og rene Gud og engang være sammen med alle de hellige mænd vi leser om, men jeg ved intet andet end at kaste mig paa

naade og unaade i Frelserens arme. Han har jo udstaaet straffen for alverdens og da ogsaa for mine synder. Og saa maa jeg daglig under bønn bruge hans ord, hvor han selv siger er det eneste sted han har lovet at lade sig finde, og saa vil han visselig ogsaa mere og mere tage bolig i hjertet og deraf give kraft til at vandre et mere hellig liv. Dette er mit høieste ønske paa denne jord. Dette tør jeg vidne (efter at have prøvet mig for Herrens ansikt) for baade Gud og mennesker. Herren har jo til det legemlige til denne tid gjort saa meget godt mod mig, bevaret mig gennem saa mange farer og givet mig et eget hyggelig hjem, hvor lunge det nu er hans vilie at jeg skal faa beholde det. — — —

PÅ HORJEN GÅRD

Mine foreldre hadde begynt sitt samliv med bønn om Guds velsignelse, og de følte seg velsignet og takknemlige for sitt lille rede. Men av brevene framgår også at sjømannslivet falt far tungt, da de ventet den første sønn og han selv skulle fare omkring på havene. Han sto ydmyk overfor livet og hans «høyeste ønske var å få kraft fra det høye til å leve et hellig liv». Men begeistret sjømann kunne han nok aldri bli.

Da skjedde noe uventet som bragte livet inn på en helt ny bane for den nystiftede familie. Mor arvet en betydelig sum etter sin onkel, kjøpmann Jens Bjørn Jensen i Mandal, og nå gjaldt det å vite hvordan man best skulle forvalte denne arven. Landlivet lokket far, han hadde jo lært bondens arbeid og kjente bondens kår fra barnsben av. Verre var det for mor. Hun var kapteinsdatter og byfrøken. Hennes mor igjen stammet fra en ansett familie hvor de fleste var offiserer eller geistlige. Hun kunne ikke tenke seg at datteren skulle bli bondekone. Men far på sin side drømte om den gården som han i sin barndom syntes var den gildeste gården i trakten: den gamle lensmannsgården på Horjen, som lyste så vakkert dominerende der oppe på høyden i nordre Rolvsøy. Mor var ikke den som var motløs, og gården ble kjøpt. Bestemor var med, da familien ankom til gården, og da far gikk omkring, sikkert overveldet av dette nye tiltak og fylt av «ydmyk begeistring», kom det fra henne: «Men kjære Anton, har du tenkt å føre min datter til Sibirien!»

Fars «opptegnelser» fra disse årene er ytterst kortfattede. Det ble et fryktelig slit i en økonomisk nedgangsperiode. Han kjente seg nok ikke mye som «storbonde», når han, som det ofte hente, selv måtte kjøre melken til Fredrikstad og selv stå på torget å tigge

konene om å kjøpe en liter for fire øre, den skummete melken for to øre literen. Han slet natt og dag med en fast gårdsgutt og ellers tilfeldig hjelp. Om mor sier han at hun var «nøysom og sparsommelig». Født og oppvokset på landet hadde far vel liten forståelse av hva det ville si for mor å sette seg inn i landsens stell og samtidig de årene føde fem barn. Dessuten hadde hun to ufullendte svangerskap. Riktignok hadde de hjelp til gårdsarbeidet og grovarbeidet, men mor lærte seg såmen både å melke, klippe får, spinne og framfor alt å bake. Periodevis hadde hun hjelp med barna av slektninger og venner fra Mandal. Det ville jo føre for langt her å gå i detaljer. Men en ting må nevnes, og det var at mor sommeren 1891 dro avsted med de fire første barna på vestlandsbesøk. Reisen var jo besværlig med veksling fra tog til båt og mere enn to døgn på veien. Det var nok ikke mange i nabolaget som tok ut på en slik langfart. Som jeg nevnte tidligere, virket denne forbindelse med Vestlandet meget berikende på familien. Denne gangen gjaldt besøket først og fremst mors søster, Thea Scharffenberg, som bodde på Banken ved Mandal med sine fem barn. Men så skulle jo også fars bror Kjonig og hans hustru Sulla (Waleska Ursula Caroline, født Smith) i Flekkefjord besøkes. Svigerinne Sulla var vel mildest talt forferdet ved å skulle ta i mot fire småbarn. Hun selv var jo barnløs og endel lenger oppe i årene.

Men i Mandal frydet de to søstrene seg sammen med sin felles store barneflokk. Det var året før ulykke i form av sykdom og død brøt inn over tante Theas familie. 1892 ble hennes mann borte på sjøen og innen 5 år var gått, ble to av sønnene borte.

På den tiden var det ikke stor anledning for en kvinne til å forsørge seg selv ved eget arbeide, enn si sin familie, men tante Thea, født 1850, underviste i musikk og språk og oversatte bøker fra tysk og engelsk (Spurgeon og Funke bl. a.) og klarte på denne måte å holde familien oppe og gi sine barn et åndelig og kulturelt grunnlag for livet. Hun var et menneske av de helt sjeldne, og den som lærte å kjenne henne, fikk en ekstra gave i livet. Det fortaltes om henne at da hun var liten pike, var hun så gla og begeistret over å høre himlen til, at hun hoppet og danset omkring i haven og sa til seg selv: «Tenk, leve på jorden — og så være Himlens barn.» Denne glede følte hun ikke bare i sin barnlige iver. Den holdt livet ut og bar henne gjennom sorgen og de tyngste tider, gjennom sykdom og under byrden av en aldrende mors bitterhet.

FREDRIK FORTELLER OM LIVET PÅ HORJEN GÅRD

Som Esther nevner, var det for mor en veldig og gjennomgripende forandring som byfrøken å ta fatt på landsens stell. Så helt uten utrustning kom hun ikke. Før sitt giftermål hadde hun tilbrakt en tid på Burum gård i Østfold og også hos familien Arvesen, som var forvalter på Borregård hovedgård i Tune. Hun var interessert i husstell og særlig var det kjøkkenet hun tok seg av og viste seg der å være en god konkurrent til Hanna Winsnes med alle sine særretter som hun eksperimenterte med. Jeg husker også hvordan hun på Horjen med de små hendene sine hjalp til med melkingen. Ellers hadde vi som regel en innejente, som vi kalte det, og en som hadde stellet med dyrene. Far hadde stallen, og da vi gutter var store nok, skulle vi ta ansvaret for foringen. Min bror, Harald, elsket alt på gården, og særlig var dyrene hans venner. Når tiden kom for kveldsstellet, måtte vi tørne ut. Om søvnigheten hadde meldt seg hos meg og jeg var trøtt og uvillig, tok Harald meg fast i hånden og dro meg ut i stallen, hvor jeg da måtte gjennom mine plikter og dra inn for til hesten min. De siste årene på Horjen var en strid tid for far. Nettopp som han gikk med planer om å selge, fikk han tilbudet om en stilling som tilsynsman i Rikstrykdeverket og måtte da ha kontordager i Sarpsborg. (Det huset hvor han hadde kontoret sitt, står nu på «folkemuseet» i Sarpsborg.) Da måtte vi gutter, den gang i 10—12-års alderen, henge ennå mere i med arbeidet på gården. Harald gikk opp i alt med liv og lyst, jeg derimot syntes nok ofte det var noe slit å være med å luke ugras i potetrenner som ingen ende hadde og grønnsakland som fortonte seg som et hav. I alle årene hadde vi en dreng, Kristian, Liane. Han var ikke noen stor og sterk mann, men seig og trofast, en mann som vi barn kjente oss sterkt knyttet til og lærte å holde av.

Fars slit med gården syntes for ham å være en håpløs kamp som allikevel ikke førte oppover. For oss som den gang ikke var mere enn barna, fortonet det seg ikke så tungt. Vi hadde våre ting å interessere oss for i skole og hjemme. Mor og far fulgte oss med godhet og hjelpsomhet og vi kjente oss trygge i hjemmet. Når onnetiden var over om våren og alt det vi hadde vært med å få i jorden, begynte å spire, kunne far ta oss med rundt å se på alt det som «kom piplende» som han sa, og vokste for hver dag. Det ble stunder som i minnet ble idel sol og glede.

Men jeg må også fortelle om høsten og julen på gården, hvor barneflokkene vokste opp. Foreldrene hadde sine fødselsdager i desember, far den 4de og mor den 10de. Da var det alle forberedelsene skulle ta fart med slakt og baking til jul. Vi gutter måtte også være med. Jeg fikk den ære å trille ut brødene og grisle dem. Det var om å gjøre at de ikke ble for brune, eller at grislefjelen ikke tok ild. Jeg syntes det var morsomt å se flammen så vidt kranse om brødene og lage en tynn skorpe på dem, men ikke mer.

Lille julaften var da alt utført, og da var det Harald og jeg måtte ut i skogen og hente det treet som vi på forhånd hadde utsett til juletre. Som regel var det nødvendig å ta skiene fatt, for snø var det hver jul forekommer det meg nå. Det var strengt påbud om at ingen av barna måtte se juletreet før far og mor hadde pyntet det, og ventetiden utenfor den stengte dør var uendelig. Da så døren omsider ble slått opp, strålte treet med de varme, levende flammer, og ingen andre lamper var tent i rommet. Pakker var det også under treet, men ikke de hauger av overflod som våre barn og barnebarn opplever. Da var det far og mor stemte i de gode, gamle julesangene, like nye og vidunderlige for hvert år. Barneflokkene og alle som var på gården, sang med, og det ble årets kveld for oss alle. Tidlig første dag var det liv, for hestene skulle gjøres i stand til kirketuren, over en times kjøring. Vi ble puttet under fellen, og så dro vi under dombjelleklang til Tune kirke. Fra hver sidevei sluttet sledene seg til, så det ble en lang rekke, da vi nærmet oss kirken og kunne høre kimingen fra tårnet.

Fars eldste bror, Anders, bodde på Høium og etterat farmor var blitt enke, bodde hun der til sin død. Vi barn syntes det var noe av et eventyr å gå gjennom skogen og besøke henne og slekten der. Farmor hadde alltid noe ekstra godt liggende til oss. Når hun

så oss komme gjennom «grinna», vinket hun mot oss, og da måtte vi straks komme inn i stuen hennes hvor hun alltid hadde noe godt fra skuffen sin å stikke til oss. Det ble tomt etter henne da hun gikk bort, og vi minnes henne som den blide, gode farmor, som alltid tok gla i mot oss.

1897 ble det til at far solgte Horjen, og vi måtte gjøre oss av med en del innbo og alle dyrene. Jeg erindrer noe fra den auksjonen, da alle ting ble ropt opp i tur og orden av lensmannen. Da turen kom til dyrene var min bror ingen steds å finne, og det var vel heller ikke fritt for at også far syntes det var drygt å skilles fra dem. Han hadde fått en god venn til å overta sin særskilte kjeledegge, Brunen. Blakken måtte vandre sin vei til slakteren.

Harald hadde ikke mot til å ta fatt på noe, syntes han, når gården ikke lenger var vår. Han var en god og fin gutt, som allerede med sine 14 år var klar over sin innstilling til kristendommen. Da vi den første sommeren på Alvim var hos farbror i ferien for å hjelpe til, husker jeg at han hver dag leste for meg av testamentet og vi bad vår aftenbønn sammen.

En dag i middagsstunden var vi med en større gutt ved elven for å bade. Vi kunne ikke svømme, og Harald kom bort i en strømhvirvel og ble trukket under. Han kom ikke opp igjen før man hadde soknet etter ham i to timer. Mor var den gang i Mandal på besøk og far var alene om det slag de fikk. Jeg minnes da han kom til Høium, og jeg måtte hente ham fra den andre siden av elven. Han våndet seg og vred sine hender, da han fikk se stedet hvor Harald var druknet. Vi kom da hjem, og liket ble rodd den lange veien om Fredrikstad og Sannesund. Mor kom hjem fra sin reise, og han ble stedt til hvile på Tune kirkegård.

Livet måtte gå videre. Jeg ble konfirmert høsten 1899 og dro da til Smålenenes faste amtskole på Askim og like derfra til Flekkefjord år 1900.

Det første minnet jeg har om far, var da jeg som fireåring ble tatt med på besøk til en nabo. På veien hjem ble jeg trett, og far tok meg opp og bar meg på ryggen. Der satt jeg så godt og trygt og sovnet gladelig inn, for så å våkne først neste morgen. Ikke hadde jeg merket at noen hadde klædd av meg og puttet meg i seng. Denne tryggheten hos far varte hele livet. Da han fulgte meg til Moss første gang jeg skulle reise til Flekkefjord, skal jeg aldri glemme

hans ord til meg: «Jeg ønsker deg ikke rikdom, men en god samvittighet og din beskikkede del.» Det er som jeg alle dager har merket den velsignelse som han ga meg hver gang vi skiltes etter kortere og lengere samvær.

Far holdt seg levende og åndsfrisk og var ved god helse inn i høy alder. Med sine 85 år besøkte han oss i Flekkefjord. Jeg for min del har lært mer og mer å takke for våre foreldre og be den samme bønn som far, da han på sitt siste sang: «O, bli hos meg, nu er det aftentid.»

HJEMMET PÅ ALVIM

De siste årene på Horjen var en svær tid for våre foreldre. Far så mørkt på framtiden. Kreftene rakk ikke til det harde slit som tross alle anstrengelser ikke bragte ønskelig resultat. Bonden fikk elendig betalt for sine produkter. Det var hardt for ham å tenke på at hans kulle bli nødt til å gå fra gården, som jo for ham, dengang han kjøpte den, betød oppfyllelsen av alle drømmer. Han var fortvilelsen nær, da tilbudet kom fra rikstrygdeverket i Tune. Da han dessuten ble tilbudt kontorarbeidet på melkefabrikken, slo han til og bestemte seg for å selge gården.

Med seks barn flyttet så familien til Alvim og slo seg foreløbig ned i en leiet bolig, før far fikk ordnet med huskjøp. Så skjedde da den store ulykke med den førstefødte sønns bortgang, men den følgende sommer så jeg dagens lys, så barnetallet fremdeles var seks, og Fredrik, som nu var eldst, så seg omgitt av fem yngre søstre. Det var i februar 1898.

Huskjøpet kom nu istand og familien flyttet inn i det hus som ble vårt hjem like til de år, da våre foreldre ble hentet til sitt blivende sted.

Huset som far hadde kjøpt, lå litt for seg selv, omgitt av en rommelig hage med stor gårdsplass. Far la ned mye arbeid og omsorg i den store hagen. Så snart våren kom, rakk ikke tiden til, men helbreden var god nå, og han sto tidlig opp om morgenen, mange ganger før klokken fem, og tok et tak i hagen før han måtte gjøre seg ferdig og gå til kontoret klokken 8. Arbeiderne som skulle være på post klokken 6,30, visste at her var det en som begynte dagens arbeid tidligere enn de. De hilste vennlig på ham når de gikk forbi og saknet ham om det var en morgen han ikke var ute og arbeidet.

Det varte ikke lenge før far hadde et godt forhold til sine om-

givelser. Sammen med en del arbeidere fra fabrikkens dannet han en gruppe som slo seg sammen om å få reist et bedehus i kretsen. Nesten alle familier rundt omkring sendte barna sine til søndagsskolen som ble satt i gang, og litt etter hvert falt det naturlig for syke og gamle å henvende seg til mor når noe var i veien. Alvim lå litt for seg selv, i alle retninger var det ganske langt til kirke eller gudstjenestelokaler. Det utviklet seg en viss selvstendighet i den lille kretsen, og mine foreldre var i min barndom noe av et samlende midtpunkt. De var ikke anmodet av noen og var ikke «tilsatt» av noen myndighet, men det falt seg slik på grunn av deres åndelige utrustning og vesen at de tok seg av mennesker som trengte dem. Senere, da vi fikk plass til å ha gjesteværelse, sto det sjelden tomt. Foredragsholdere, predikanter, losjerende for kortere eller lengere tid, alle fikk plass og ble opptatt i familien med en selvfølge, som ga oss barn følelsen av at slik skulle det være, når man hadde et hjem og plass nok. Det syntes også å falle naturlig for far å spre bøker og tidsskrifter av kulturelt-kristelig innhold blant naboene på «Haugen». Selv holdt han «For Kirke og Kultur» og en rekke blader og tidsskrifter fra forskjellige kristelige organisasjoner, som far hadde mottatt i fellesabonnemang. Søstrene og jeg fikk gå omkring til medarbeidere og naboer med «Hjemlands-posten», «Kristelig Ukeblad» eller «For fattig og rik».

Sorger og bekymringer med barna, da tiden kom at de skulle finne seg til rette i livet, uteblir aldri i noen familie. Verst var det jo når døden banker på. År 1914 kom turen til Lovise. Sart og tander hadde hun vært hele sitt liv, og det var far hun klynget seg til i pubertetstidens labile følsomhet. Han satt timevis ved sengen hennes, da hun hadde sine «gråteturer». Men hun frisknet jo til og spredte så mye sol og glede omkring seg. Ungdomsskolen på Hauge-tun betydde nok toppen i hennes liv. Hun strålte formelig — og der kom sykdommen som tok knekken på henne. Ved sin bortgang ble hun en mektig preken i ungdomsflokken. På dødsleiet, julen 1914, ba hun for folkene som lå i krig med hverandre og selv takket hun for «den helligånd som trer fram for oss med usigelige sukke». Trots legemets forfall og utmattelse, sang hun «Så ta da mine hender» kort før hun døde, 21 år gammel. Det var allikevel den store trøst i foreldrenes uendelige sorg og savn av sin unge datter.

Som nevnt var det søndagsskolen som far tok seg av som sin særskilte oppgave ved Alvim bedehus. I et «tilbakeblikk» forteller han

hvordan han kom inn i denne gjerning og hvordan hans virkefelt her utvidedes, fra en liten begynnelse på Horjen til senere å omfatte hele Østfold krets.

Omkring 1880 lå han i London som andrestyrmann på barken «Saturn». Han kom i samtale med en engelsk sjauer nede ved havnen og det viste seg at denne var søndagsskolelærer og han bad nordmannen bli med og se hvordan de hadde det. Mannen hadde 12 gutter i sin klasse og de gjennomgikk ordet i 1. Joh. brev 1,7: «Derksom vi vandrer i lyset likesom han er i lyset, har vi samfunn med hverandre, og Jesu Kristi, Guds Sønnns blod, renses oss fra all synd.» Dette ordet fikk stor betydning for far senere i livet. I Flekkefjord var han så til stede ved tekstgjennomgåelsen på søndagsskolen, men deltok ikke aktivt. Det ble først i det egne hjem på Horjen etter sterk oppfordring av lærer Sogn at han sammen med en troende hushjelp, Anna Søyland fra Flekkefjord, samlet noen barn sammen med de egne hjemme på gården. Senere fikk de lokale på Nylände skole inntil familien flyttet til Alvim 1897. På Alvim var det ikke mange familier som ikke sendte sine barn til søndagsskolen. Juletefester og utflukter på sommeren var vel uten overdrivelse de store årets begivenheter for hele «befolkningen» der. Tenk hvor mange barn som fikk nye klær til disse begivenhetene. Omkring 1910 ble klassebøker innført og små premier utdelt til jul til dem som hadde vært de flittigste. Visst var det dem som kunne skryte av ikke å ha forsømt en eneste søndag. Søndagsskolelærerne hadde ikke alltid så mye å komme med. «Johan Engel» sto der framfor sin gruppe og leste lange stykker av skriften mens ungene holdt på med helt andre saker. Kristian fortalte med jevne mellomrom alltid samme historien om «den gangen det tordnet og han ble redd og omvendt etter den skrekken».

Men unge krefter kom til, og arbeidet ute i kretsen vokste. Da jeg kom hjem etter et opphold i utlandet, var store ting skjedd. Far var ivrig med på alt det nye som var vokset fram. Guttemusikk i Rakkestad og sommerleirsted og store kretsstevner. Jeg fikk se ham en sommer, det var visst 1935, da han marsjerte i et veldig opptog av barn fra Sarpsborg og omegn. Der var over tusen samlet oppe ved Tunevannet og han sto der som en kjærlig far og ledet på en talerstol av løvtrær. Han så ut over barneskaren og frydet seg når de lyttet så oppmerksomt til det han hadde å fortelle.

Mens far hadde søndagsskolen som sitt spesielle område, hadde mor misjonen. Gjennom misjonens tidsskrifter og personlige be-

kjentskaper med misjonærer som hadde besøkt vårt hjem, holdt hun seg alltid godt informert om hva som hendte på misjonsmarken. For meg personlig ble denne mors interesse av den største betydning — og da jeg skulle forlate hjemmet for å reise ut til Kina, var far og mor med av hele sitt hjerte, skjønt atskillelsen over land og hav falt dem tungt. Deres flittige korrespondanse med meg de årene jeg var ute, var av den aller største verdi. For en slik støtte og interesse *kan et barn aldri få takket sine foreldre nok.*

Hjemme på Alvim var mor en ivrig medarbeider i kvinneforeningen. Men hun så på dette arbeide med 100 prosent idealisme og stillet strenge krav på offersinn og offervilje. Hun fikk gjennomført at det ble tatt opp kollekt istedenfor å lodde ut smågjenstander. Kaffe og julekake på møtene ville hun også avskaffe og heller «gi pengene og tiden til misjonen». Men her møtte hun nok motstand. Jeg husker at biskop Berggrav på den tiden skrev en artikkel i «For Kirke og Kultur» om den rent sosiale side av kvinnemisjonsforeningene. Mor som selv hadde interesser og livlig omgang med slekt og venner, forstod nok ikke riktig å se verdien i sammenkomstene om kaffekoppen for dem, hvorav flertallet ikke hadde stort andre «begivenheter» i sitt hverdagsliv med strevet i hjemmene med store barneflokker. Men tross sin nøkternhet og idealisme var hun allikevel den som folk kom til. Nattverd ble ordnet for gamle i hjemmet vårt, syke ble sett til og gamle innbudt til middag og kaffe.

1932 skrev far dagbok i den tiden da mors siste stund syntes å nærme seg. Det ble en gripende beretning om hennes stille hengivenhet tross smerter og lidelse. Det falt henne tungt å måtte forlate hjemmet og bli fraktet til sykehuset.

Da pastor Sverdrup like før hennes bortgang la hånden på hodet hennes og lyste velsignelsen, sa hun: «Gud velsigne Dem også.» Det var et av hennes siste ord, en velsignelse over dem som omga henne. Like før hun ble syk, hadde hun besøk av lille Finn Eng og koset seg med ham på fanget, og hennes siste skrevne hilsen var til vår Helges ettårsdag. Måtte barn og barnebarn bevare henne og far i minnet.

Far og mor hadde vokset seg sammen til en enhet i et ekteskap som varte i 50 år. Selve gullbryllupet fikk de ikke oppleve, da mors død inntraff akkurat det året det skulle ha vært feiret.

For oss barn var det vannskelig å si hvem som «rådde grunnen» i hjemmet. Far med sin mere våkne intelligens og bedre åndelige utrustning var nok den som anga tonen, men det var aldri tale om noen dominans fra hans side. Det sto respekt av far, men ikke i betydningen angst. Det var aldri slik at barneflokkene ble hysjet ned fordi det skulle tas hensyn til nykker eller luner. Det eneste som står tydelig i minnet er at far hadde dager og tider da han var taus og nedtrykt på grunn av pengebekymringer. Da sa vi barn til hverandre: «Nå er underleppen framme, nå får vi ikke holde leven.»

I det religiøse livet sto de begge sammen. Der var det kanskje mor som passet på at ikke det ble forsømt som skulle gi hverdagslivet mening og styrke. Far forteller om tiden på Horjen at da arbeidet holdt på å ta knekken på ham slik at det ikke ble tid til å samle familien til husandakt, da sa mor: «Kan vi ikke klare eiendommen fordi vi tar et kvarters tid til Guds ords bruk, så la den i Herrens navn gå.» Under fars korte frokostpause ble en andagt lest og en salme sunget, og til tider samlet mor dem som var hjemme etter middagspausen til en kort bibellesning. At disse stundene skulle være noe «trist», falt meg aldri inn. Det var vel ikke akkurat morsomt for et barn, ikke helt begripelig alltid heller, men den korte stunden om livsviktige ting, ga dagen en opptakt og en atmosfære, som selv vi barn følte som noe umistelig. Man gjorde jo også sine funderinger og kunne snakke fritt ut. Jeg husker godt at jeg sa til far: «Pappa, du sier jo at det er en bønn i sangene som vi synger?» «Naturligvis.» «Hvordan kan du da stadig titte på klokken når vi synger det siste verset?» Han svarte ikke noe, men tenkte kanskje over saken.

Felles sang var en selvfølge i hjemmet vårt. Far stemte i med en utrolig sikkerhet. Han var i sitt ess når han om søndagsettermidagen hadde alle barna omkring seg til sangstunder. Ingemans og Grundtvigs sanger og også folkesanger samlet oss.

For foreldrene våre ble det ikke noe til overs til luksus av noe slag — hverken i klæsveien eller til fest eller reiser. Men etter ca. 30 års ekteskap kostet de på seg en «sølvbryllupsreise» over Bergen og Sørlandet. I 1910 var Bergensbanen åpnet og de ventet seg meget av en slik opplevelse som å få reise over fjellet. Forberedelsene til den store begivenhet var mange. Mor mente på den tiden at «sunnhetskavringer» av hvetegrøp var helt uunnværlig for legemets trivsel og velvære, så hun bakte en diger porsjon til å ha med som

den viktigste del av matforsyningen de tre ukene reisen skulle vare. En rund blikkboks, omtrent 40 cm lang, ble fullstoppet. Utrustet med håndkufferter og pledruller og — kavringboksen, startet de. På Bergensbanen kjente mors begeistring ingen grenser. Far, som aldri skammet seg over å vise hvor søt han syntes mor var, fortalte hvordan hun rev alle i vognen med seg med sine fryderop. En herre ertet henne til og med ved å stemme i: Hvor nydelig! akkurat da de var kommet inn i en lang tunnel. I en annen tunnel gjorde toget et ekstra rykk, og da trodde far at tidens store ulykke var inntruffet. Idet de kommer ut i dagens lys igjen, ser medpassasjerene far strekke armene forskrekket i været, mens mors kavringer styrtet ned på hans skallede isse.

Vi barn frydet oss over fars og mors store reise, og over alt de hadde å fortelle. De hadde besøkt slekt og venner og var fylt av en naturlig glede over å ha vært sammen om rike opplevelser utenom det daglige.

Etter som vi barn vokste til og kom ut i verden, lærte vi naturligvis mere og mere å forstå den sosiale forskjellen som fantes mellom våre foreldres slekt. Vi ble ofte fylt av beundring. Mor spurte aldri etter stand og tittel, far beveget seg fritt og naturlig blant alle slags folk. Sa sin mening og var alltid villig til å lære. Noe krypende vesen forekom ikke, men han medga gjerne at det og det forsto han seg ikke noe på. Han syntes heller ikke at det var noe merkelig, når folk med akademisk grad bak seg kom og ba ham om råd. Av de to var det «bondesønnen av småkårsfolk» som hadde det livligste temperament og kunne gi sterkest uttrykk for sine følelser. Det var alltid liv og rørelse i familien ved avskjed og gjensyn. Skulle far til Oslo, sprang mor hver gang ut på trappen med et stort hvitt håndklæde og viftet iherdig, så han kunne se henne fra toget. Når han kom tilbake, jublet hun og sprang ham i møte. For oss barn var det også gjerne dekket ekstra med små tegn på fest, når vi kom hjem fra kortere eller lengere reiser.

En skulle tro at far med sitt sangvinske temperament ville følt seg helt knust etter mors bortgang. Visst var sorgen dyp og savnet stort. Men han kjente med seg selv at nå skulle han ikke sette seg med hendene i fanget og sørge. Ved hennes sykdom og skrøpelig het de siste årene hadde han kjent seg atskillig bundet. Nå ville han benytte den anledning livet ga ham og foreta seg ting som han i mange år hadde vært avskåret fra. Han foretok lange vandringer og turer. Opsøkte gamle venner og slektninger og ga seg også ut på

større reiser. To ganger reiste han helt ned til Breslau i Tyskland, hvor hans yngste datter var bosatt. Etter hvert ble synet svakt, og da begynte han å lære dikt utenad — «for å kunne hygge litt for gamle mennesker», sa 80-åringen.

Jeg kan ikke avrunde bildet av far uten å nevne en side av hans karakter som framkaller onde minner til å begynne med i hvert fall. Men selv disse minner som «hjertet lader bløde», ble vendt til det gode og viser at seir fulgte på nederlag. Jo eldre en blir, desto naturligere blir det å se barndomshjemmet i de mest strålende farger hvor idel glede og godhet rådde. Det er slik vi vil ha det i våre ønskedrømmer og stedet for «ønskedrømmene» søker man tilbake i tiden. Far merket kjærlighet og aktelse fra mange mennesker, og ganske særskilt fra sine egne, men han var også et menneske som lå under for en ikke uvanlig svakhet hos menn, nemlig tobakksrøyking. Som sjøgutt hadde han vel vennet seg til røyking og han anså det for helt selvfølgelig at pipa skulle henge i munnen, og det gjorde den også både sent og tidig. Det lille kontoret hans var så tjukt av røyk at en ikke kunne se klart der inne. I soveværelset røykte han på sengen, så luften ble tjukk og kvalm om vinteren, og der skulle jo både mor og vi to minste sove. Jeg hørte aldri mor ytre seg om saken, men hun hadde ofte på seg «den lidende minen», det skal være sikkert. Værst var det den vinteren mor hadde en ubehagelig halskatarr. Hun gikk hos doktoren og ble penslet, hun hostet og harket. Det var en fryktelig tid, men far så seg ikke i stand til å ta hensyn. Men så en dag ble det gjennom en preken far hørte, klart for ham at dette var rene slaveriet som han ikke var istand til å fri seg fra. Han var en vanens trell. Far ville ikke være noen trell, og han kjente at dette også var å være en syndens trell, da han jo gjorde andre vondt med det. Far var over 60 år den gangen og det ble et forferdelig basketak. Kroppen reagerte mot den plutselige overgang. Han ble syk, men ville allikevel ikke oppgi kampen. Etter seig utholdenhet vant han seier, og han kjente seg så gla og fri at han måtte ubetinget «virke for saken». Han ble medlem av «Antitobakksforeningen». Hans innsats ble ihvertfall satt pris på — og for meg sto han som eksempel på en som ikke gir seg før seieren er vunnet.

Det var et trekk ved fars karakter som imponerte oss barn og mange yngre av hans medarbeidere, og det var hans åpenhet for nye ideer og villighet til friske tiltak selv i en meget høy alder.

Så som han gikk inn for kampen mot tobakken, da han selv var over 60 år, hadde han på andre områder syn på nye arbeidsformer.

Ledende menn i kristelig arbeid av hans årgang så gjerne på leirarbeid, idrett o. l. med skepsis, men far hilste med glede disse arbeidsformer og var mer enn interessert, da jeg begynte med speiderarbeidet. Han var helt med, da han besøkte sine barnebarn på speiderleir og ble fotografert i midten av en lang rad kjekke gutter. Mor kom også med på «mine leirer».

På oss barn virket far så frisk og levende, så jeg syntes det var så underlig at han titt og ofte i sin bønn tok fram ønsket om «å bli fri for et langt sykeleie og en besværlig alderdom». Foreldrene ville så nødig være til besvær for andre.

Som eldre mennesker forstår vi nok mer av motivet for denne angst. Deres bønn ble hørt, de ble begge rykket bort midt i et aktivt liv, da de var til glede for sine omgivelser. De så allikevel med tillid sine siste dager i møte, og far slutter sine «Livserindringer» med verset:

O, bli hos meg, nu er det aftentid,
og mørket stiger. Dvel, o Herre blid.
Når annen hjelp er støv og duger ei,
Du, hjelpeløses hjelper, bi hos meg!

Mor hadde en klar og ren sangstemme og sang gjerne til eget akkompagnement sitt lille repertoar, som vi alle gledet oss så over. Sammen med en svensk vårsang var disse to sangene hennes yndlings-sanger, som vi gjerne vil beholde i minnet.

FADERVÅR

Alles fader, du som er i himlen,
helligt vorde oss ditt store navn.
Du som skapte hele stjernevrmlen,
skapte også oss til fryd og gagn.

Som i himlen skje på jord din vilje,
gi oss helbred, gi oss daglig brød.
Gudhets Gud, du klæder markens lilje,
skulle mennesket da frykte nød?

Skånsomt vil vi dømme nestens brøde,
vær du også oss en nådig Gud.
La oss ei for hårdt for feiltrin bøte,
Minn oss når vi glemmer dine bud.

Du i fristelse oss ikke lede,
men fra ondskaps snare oss befri.
Vi vil alltid våke, alltid bede,
o, så stå oss dertil bi.

Ditt er riket, din er makt og ære,
ei begrenses du av rom og tid.
Du en kjærlig fader ville være
den som til deg setter barnlig lid.

Tillitsfullt vil vi nu amen sie,
prøvetiden her, den er kun kort.
Hist oss venter snart et bedre rike,
når oss livets aften kaller bort.

GUD GIVE MEG DET Å LÆRE

Gud give meg det å lære
som ingen forstand kan nå,
for glansen av Herrens ære
må bøye seg store og små.
Han skjenke meg i mitt indre
et ydmykt og stille sinn,
da ser jeg hans klarhet tindre,
hvor verdens forstand er blind.

Jeg flykter fra verdens villhet
og giver meg i din hånd,
da vugges i livets stillhet
min kvegede frelste ånd.
Der er ingen bedre glede
enn gleden ved denne pakt,
og det er mitt beste sæte,
hvor jeg til ditt bryst er lagt.

Så lenge jeg her skal være
og ferdes på verdens ø,
jeg vil av din kraft begjære,
min synd måtte daglig dø.
Du kan ved din hellige kirke,
ved ordets lutrende bad,
det lægende under virke
og gjøre meg evig glad.

O Jesus, du dagens stjerne,
du reneste livets skatt,
jeg tjener deg, Herre, gjerne
med troskap til dødens natt.
Om graven er dyp og dunkel,
du hever dog snart fra muld
min sjel som en klar karfunkel
mitt legem som lutret gull.

TANTE THEAS BREV ETTER SIN MANNES DØD

Banken, 4de april 92.

Kjære Rina og Anton, inderlig kjære søskende!

Herren er nær, under hans vinger søger jeg ly. Han har gjort det, og det er mig nok, jeg behøver ikke at forstaa hans veie. I visdom, i naade, i kjærlighed har han gjort det, det tror jeg, det er jeg vis paa, og det er min styrke og trøst. Jeg vil ikke bekymre mig, alle mine hovedhaar er talte. Han tæller mine taarer, gjemmer min graad i sin flaske, mine tider er i hans haand. Det er ikke saa godt at skrive disse tunge dage, men hvor hjertet finder forstaaelse er det en trang at faa udtale sig. Guds ord omgjærder mig, og i det er jeg stille. Det var en underlig gribende stund, da vor prest i lørdags sent paa dagen kom med dette budskab fra Gud, men han holdt mig fast hos sig. Harbitz læste et stykke af Johannes ev. 16. cap. fra vers 20 og bad med os, og senere kom vor kjære pastor Mohr, læste Davids 23. salme og holdt en deilig bøn, og gjorde det alt hjertet godt, mit fryktede, beklemte hjerte, der nu har faaet et tryk for livet, men dog eier frimodighed og glæde i Gud. Jesus lever, han dør aldrig. Vore kjære hjemgangne lever jo ogsaa, og lever hos ham, med ham til evig tid, ser hans Frelseråsyn klarligen, og jeg under mine kjære, og alle dem det, der faar se ham først. Gud giver mig den forvisning at Fredrik, papa vor deroppe, at han er frelst, jeg har grund til at tro det, til at eie det haab, og Herren vidner det indeni mig paa en maade, som kun kan være fra ham, han skuffer ikke. Det er en mægtig trøst ogsaa, Jesus, lad mig stadig vende blikket op, ikke fordybe mig i alt her nede. Jeg fikk sove i nat, ligesaa Johannes. Ham har jeg faaet beholde; tænk han blev forhindret i sidste stund fra at reise over til Leith for at gaa med denne tur, alt stod pakket og færdigt. Tænk om de var borte begge! Tænk om

lille Fredrik ogsaa havde været ombord! Det var i sidste stund det ogsaa blev ombestemt med ham ved nyttårstid. Herren lægger ikke for meget paa, hans miskundhed er stor. Fredrik ankom vel til Mobile lørdag, glæde og sorg paa samme dag. Johannes er mig til megen trøst, er svært bedrøvet, stakkelt; men smiler gennem taarene af og til, og trøster Mama sin. Doris forstaar det ikke, hun har nu længe været saa snil og sød at det er en fryd med hende. Louise og Joh. har stunder hvor det er svært ondt for dem, igaaraftes ovenpaa havde vi alle en smertestund. Lørdag aften, som jeg sad sørgfuld oppe hos børnene, tog Louise sin lille kalender, fandt frem tre bibelsprog, som hun med stor skrift skrev paa et stykke papir, og saa stille skjøv hen til mig. Det gjorde saa velsignet godt, og tog jeg det ganske ovenfra gennem barnet. Det var salme 34,23, salme 93,4 og det: «Naar nøden er størst, er hjælpen nærmest.» Imorges, som jeg tidlig var paaklædt og tog min Bibel for at faa et ord til styrke for denne dag, faldt mine øine paa 107 salme fra 1. vers til 7, og I kan forstaa det blev mig til sjæletrøst og styrke. Stakkels Fredrik, som er saa langt borte fra os, og faar saa sent vide noget, dog ved jeg Jesus vil være alt ogsaa for ham. Jeg sendte brev til ham igaarmorges, skrev nat til søndag, kunde ikke faa skrevet til flere da, og nu er her ingen indlevering før imorgen, derfor bad vi igaar for telegraf onkel Johan at underrette eder, at det ikke skulde blive saa længe; kanske har I seet det af aviserne. Vi troede onkel gennem Mina kunde faa sendt eder bud. Tak for brevet, kjære Rina min, lad os opmuntre hinanden paa veien hjem, til at møde i Guds kraft, hvad der timer af tornekval, trængsler og møie, og seire ved den tro, som overvinder verden. Vi skulde have trængsel i verden, har Jesus sagt, men ogsaa at vi skulde være frimodige. Lad os høre snart fra eder, aa ja, I har nok trang at skrive nu, maatte børnene være bedre, Gud styrke og velsigne eder alle til at tage alt herovenfra. Alle ting, ikke bare nogle ting, skulle tjene os til gode, naar vi elske Gud. Familie og venner her har seet ud disse dage, netop var Alice og Mrs. Forbes her; Kitty strax igaarmorges, overalt kjærlig deltagelse. Andrea, min kjære Andrea har vært her siden lørdag og hjælper mig saa godt at faa istand til børnene. Jeg skriver senere om hvorledes alt blir ordnet for mig, jeg bekymrer mig ikke, er villig til alt. Gud maa ordne for Mama, Fredrik har nu gjort hvad han kunde til sidste stund og gjorde det med glæde. Hun er saa frisk nu og mærkelig stærk i dette. Men jeg siger intet om det saarest, disse dage vil bringe, hvilket jeg dog er taknemlig for, nemlig onsdag

vor kjære papas afsjælede legeme, det er fundet og sendes hjem at begraves. Det blir nok svært, men Herren vil ogsaa da hjelpe, bære min afmagt ved sin almagts haand. I faar vel dette torsdag, da skulde begravelsen være, men ved jeg ikke noget sikkert enda.

5te. Igaar alt ordnet; Fredrik blir bragt op til kirken imorgen, blir roet af 12 skibsførere og Johannes fra dampbaaden op til Lauritz Watnes brygge. Torsdag blir da begravelsen, og vi kjører alle op i kirken. Det er velgjørende for mig med denne ordning, men føler jeg idag at jeg trenger særegen styrke til mødet. Vi gaar opp og modtager imorgen. Jesus, hjælp du, vær du nær!

Mama og børnene hilse eder alle hjertelig, tak Harald for brevet. De kjærligste hilsener til eder alle, kjære, meld og hils til Høium og Lundeby og Westergaard, jeg har intet gjort andet end en avis-melding, kan ikke mere, det kom saa uventet braat.

Eders inderlig hengivne

Thea.

FRA ET BREV FRA TANTE THEA, DATERT 21/9 1904.

Kjære søster min!

Maa skrive om det blir bare lidt og takke dig saa hjertelig for saa langt, kjært brev. Hver dag har jeg bedt om velsignelse for dig ved Herrens bord. Jeg gik til alters søndagen, fordi du tenkte dig did. Nu var Nyny (Dagny Horjen, den gang i huset hos tannlæge Ottesens tolv barn; utg. anm.) her søndag, og hadde tænkt paa at spørge om vi skulde gaa, og lovede jeg at ordne for hende søndag som kommer og møde hende ved kirken vor.

Det blev saa velsignet for mig en aften nylig at mindes nogle tanker jeg engang oversatte fra tysk, at naar en kristen hver dag med tro beder: Ske din villie, saa *er* det Guds villie som sker med en i et og alt, og det skulle da være saligt villig og frimodig at underkaste seg den og *ingen* anden villie her. Saa er og mine og dine daglige tyngsler og hele livsveien med sorger, kampe og gleder Guds villies vei med os, og alene paa den kan vi vandre trygt og være sikker paa seier i striden og kraft og naade for hver dag. Maa Guds aand fylde os at det klarner mere og mere dette syn paa vaart liv. Farvel og vær hilset med Josva 1,9. Mon Sulla er meget daarlig, jeg skylder hende brev. Glæder mig at Fredrik skal faa komme did til sommeren, han vilde det saa gjerne. Hils ham naar du skriver.

De kjærligste hilsener til søster lille

fra søster gamlefru.

FRA BREV 19/4 1905, TRONDHJEM

Inderlig kjære *alle* dernede!

Tusen tak for Eders kjære breve modtaget imorges, Rina, Mono (mormor), Anton og Dagny. Jeg iler med at faa skrevet lidt igjen straks, om det ikke blir saa meget, idet vi venter Johannes i eftermiddag, vilde jo sende Eder paaskehilsen idag. Herren være Eder saa inderlig nær. Jeg talte med ham i bønnen efter brevets læsning og tog min Bibel, min skat og tilflugt i alt hvad der smerter og tynger, og fik det deilige svar: Ordspr. 13,19, Opfyldt ønske er sødt for sjælen, og Markus 11, 23—24, det har fylدت mig med trøst og kraft.

Lad mig faa et par ord paa et brevkort, du kjære, kvikke solstraaalen min, *snarest mulig*. Du ved jeg sidder ensom her oppe, og tankene gaar stadig i flugt sydover til Eder og end mere i sygdoms tider. Jeg vet, Gud styrker og velsigner ogsaa i dette og lader oss aldrig fristes over formue. Han styrer tømme, siger Spurgeon, og da er vi saa tryg, saa tryg under færden hjemover til vaar *Faders* evige og lyse bolig, baade i syge og sunde dage, i ungdom som i alder. Gud give eder alle, og os, hver især en salig paaskefest i sind og sjæl, saa faar ikke de ydre forhold anfegte oss.

Vi havde bryllup i huset nu sidste lørdag og vaare værelser og kjøkken laantes i nogle dager, saa vi to indrettet os i mit soveværelse bædst mulig, havde ledt vindt kjøkken paa to beatricer ved ovnen og morede os bare derved. I min lille stue blev presenterne udstillede, men kun selve bryllupsdagen. Søndag blev vi budne op til middag paa levninger og om morgenen kom fru Olsen op med kaffebret og bryllupskager til os paa sengen, men Mai (Maien, Johannes' hustru) var oppe mod sedvane, og jeg skulde netop «trine ud» og blev da liggende og nød tilværelsen med brettet paa det lille bord og Mai hos mig, meget koselig.

Vi kom i Frue kirke og hørte Svensen, velsignet god stund. Da vi saa gikk hjemover, mødte vi tandlæge Ottesen herudover, smilende med Eyvind ved hånden og en hel del andre gutter omkring sig og han standsede os og spurgte efter «Horjen». Saa fortalte han at han var enkemand for tiden, hans frue var reist til Kristiania i paasken, men han havde alt havt brev eller kort fra en av stationene underveis, at hun længtede og skulde aldri gjøre dette mere.

Her hjemme var fuldt av visitter, saa det blev sen middag, og efter den tid gikk vi ned og maatte ha en god, lang hvilestund, da vi

ikke var kommet tilro bryllupsaftenen før over tre maa dere vide. Senere gik vi til Nidarhøi og blev til aftens. Det var et hyggelig bryllup og jeg nød den ære at kjøre i lukket vogn med . . .

Bruden kjørte med sin ældste bror, der ledede hende til alteret. De havde ogsaa vogn naturligvis. Vielsen var i Domen, og der var pyntet pent ved alteret. Mendelsohns bryllupsmarsch blev spillet og ynglingeforeningens sangkor sang «Jert hus skal I bygge». Nydeligt!

Bruden var hvid, meget pen med seks hvide brudepiger og en lyserød. Lille bitte Karoline var med, ved ikke om Nyny husker hende, tre år, var yndig, hvid med lyseblåt, sagde: «Jeg er budepie, jeg.» Straks hun var kommet ind i kirken, spurgte hun hvor Maien var og vilde springe opover gulvet. Guttene var saa pene. Karl for første gang i vest og trøie. Hjemover var vi i seks lukkede vogne og to aabne, rigtig stas paa Rud. Flagg i top naturligvis hos naboene. 27 tilbords og festlige, nydelige borde, dekket i begge vore stuer, alt flyttet ud undtagen orgelet og «guldbordet» og de to chifoniéer. Finfin anretning og god oppvarning. Brudgommen holdt en pen tale til sin svigermor, til brudepigerne og henvendt til os en skaal og tak til Johannes som hadde sendt en sang han hadde diktet til bruden, sendt til at synges den dag. Det blev den ved bordet til mit akkompagnement paa orgel, hvilket Olaf Olsen bad mig om. Broderen hadde ogsaa digtet nogle vers som senere blev sunget, det var mere moro, noksaa pen.

Der er virkelig Johannes. Farvel saa lenge. Ja, de overraskede os tidligere end ventet, Nan (Johannes) og hunden. Det var morsomt. Vi har nu spist middag og sat kaffen i kassen. Vi tenker at gaa til alters i morgen alle tre. De har havt storartet veir fra Bergen. Joh. hilser saa hjertelig alle. Gorm kom styrtende og var ellevild av glæde og har spist en hel del af maden som jeg kogte til ham igaar. Deilig at have dem hjemme igjen, blir til tredje dag, tror Nan.

Glemte at fortelle at Mai hadde sin brudekjole paa i bryllupet, og jeg fikk istand noget klart sort over et gammelt silkeskjørt av Mais. Et bluseliv hadde jeg af silke, men ikke bra nok til saadan stas, derfor til pynt de hvide madagascar kniplinger, hvide hansker og hvidt krepshawl i kirken — var noksaa fin.

Saa maa jeg sige slut, faar ikke skrevet mer og vær så *inderlig kjærlig* . . . . . Gilt Ragna trivs. Haaber Fredrik har det godt.

FRA ET BREV 20/6 1905

Tante Thea nevner først den paatenkte reisen til Sandesund. Hun hadde ventet Louise hjem, men blev skuffet. Hun skriver: Jeg tar alt fra Gud og finder hvile der efter enhver kamp, føler mig ofte træt og havde glædet mig svært til Louise nu — det er kjempet ud, og jeg ved, jeg faar kraft i al min længsel og mine smaa trængsler. Her er jo i denne tid saa meget stort, der burde bringe vore personlige ønsker i baggrunden, og det lykkes ogsaa for Herrens egne. Jeg hørte i søndags nu Oberst Femand, generalsekretæren for verdens ynglingeforbund tale, og det var *troesstyrkende* og herligt. Han er Schweizer, men taler noksaa godt norsk, er saa glad i Norge, sa han. Da der kom melding om unionens opløsning, befant han sig i en præstegaard nordpaa, og da maatte han gaa op i skoven for sig selv og knæle ned for Gud i bøn for Norge. Han talte saa over ordet om at Jesu blod rensar fra all synd, dette gjelder for alle, fra kongen og ned til den fattigste betler. For 18 år siden, sa han i den forbindelse, hadde han vært hos kong Oscar II og sagt dette bibelord til kongen som havde svart ham: «Ja, det er saa, De har rett, løytnant.»

O, måtte Gud høre de tusinder av bønner der i denne tid opsendes for folk og fedreland og for den «aldersstegne monarch» som han i bønnen ble kalt en aften nylig paa et særskilt bønnemøde for landets stilling, som vi alle tre deltog i. Kan tro det var gribende her pintsedag i Domen at høre stiftsprovsten og se den store mengde staaende paahøre oplæsningen fra regjeringen og derefter bønnen. Til slut brusede der fra orgelets toner: Vaar Gud han er saa fast en borg.

Tante Thea Scharffenberg var siste gang sydover til Fredrik og Lillys bryllup på Alvim 1911. Da hadde hun ogsaa «silkekjolen med de gassiske knipplinger». Det var vel siste gang hun så sin søster og hennes familie. De brever som her er tatt med, er så interessante som tidsbillede og som uttrykk for en ualminnelig dyp, åndelig rikdom med glede og kraft i et menigsfylt liv. Det ville være synd om disse små klenodier bare skulle ligge i skuffen og glemmes som gulnede brev.

Vår tante Thea var en sjelden blomst i Vår Herres hage.

MINNEARTIKKEL I «SARPEN» 18/8 1941

En av de gamle gode hedersmenn, Anton Hansen Horjen, Alvim, avgikk i går ved døden 87 1/2 år gammel.

Hansen Horjen er et kjent navn i hele Østfold. Hans arbeide særlig for søndagsskolesaken, hadde gjort ham kjær og avholdt av små og store.

Han er et av de beste mennesker jeg har truffet i mitt liv, sier prost Grimm under en samtale i formiddag — han var en edel og fin mann, fin i tankegang, et ydmykt og fromt sinn og dessuten en meget klok og belest mann. Han var en samfunnsborger av de sjeldne.

Disse prostens ord vil sikkert alle som kjente Hansen Horjen underskrive. Han var opprinnelig sjømann, og som sådan traff han sin brud i Mandal. Han sluttet sjøen som styrmann og overtok gården Horjen på Rolvøy. Denne drev han i flere år, inntil han ble ansatt ved Melkefabrikken i Sannesund. Her gikk han av med pensjon ved oppnådd aldersgrense. Hansen Horjen hadde i løpet av sitt lange liv en masse offentlige verv og hadde vært medlem av en mengde styrer og utvalg. Han var i sin tid formann i Tune skolestyre og nedla som sådan et grunnleggende og stort arbeide. Han deltok med iver og nidkjerhet i alt kristelig arbeid i bygden. Da Alvim kom inn under byen, gikk Hansen Horjen med like stor interesse opp i arbeidet innen byens menighet. Han var således i flere år medlem av menighetsrådet.

Det er nesten ikke den sunde kristelige virksomhet innen menigheten som Hansen Horjen ikke har støttet, i særlig grad lå arbeidet for barna hans hjerte nær. Han var søndagsskolelærer i 40 år og hadde en sjelden evne til å snakke med barna.

Det vil bli et tomrom etter ham innen Østfold søndagsskoler. Han virket også meget i Alvim bedehus og var en av de bærende krefter her.

Om Hansen Horjen kan det sies at han hadde levet et nyttig og rikt liv og vært en av de verdifulle samfunnsborgere som har satt merker etter seg.

OPPTEGNELSE OM EN SLEKT SOM ER UTGÅTT FRA GÅRDEN VESTRE REKLINGSHOLM I RÅDE

Den arm av Glomma som går gjennom Soli foss, deler seg straks nedenfor fossen i to armer. Den ene, som går sydover, kalles Visterflo og forener seg ved Greåker med hovedløpet. Den annen arm går vestover og kalles Skinnerflo. Denne forener seg ved Fredrikstad med hovedløpet. Av disse to elver dannes Rolvsøy, på hvis sydspiss Vestre Fredrikstad ligger. På nordsiden ligger blant andre gården *Østre* og *Vestre Reklingsholm*, som visstnok tidligere har hatt navnet *Skinre* ved Skinnerflo. (Sml. gårdsnavnene *Vister* og *Visterflo*.) Gårdene Reklingsholm som er de eneste gårder på Rolvsøy som hører til Råde sogn, bærer tydelige spor av å ha vært helt omflytt av elven. *Østre* og *Vestre R.*, som den gang var bare én eiendom, kaltes visstnok også bare *Holmen*.

I følge Rygh: «Norske Gårdsnavn» og Kiær: «Topografisk beskrivelse», kjøpte den franske oberst Martin Jørgen Rochlinge *Østre* og *Vestre Holmen* av kongen i året 1666. Obersten døde 1691 og hans enke solgte gården til Kjønig Gundersen som døde 1727. Gården ble nu delt mellom han to sønner, Gunner Kjøniksen, som fikk østre del, og Nils Kjøniksen som fikk vestre. Kjønik Nilsen, dennes sønn, var omkring 1740 eier av gården Vestre Reklingsholm. Hans sønn, Nils, fødtes 1761 og fikk gården etter faren.

Nils Kjøniksen var gift to ganger. Hans første hustru, Anne Jensdatter, druknet på vei hjem fra Fredrikstad, idet båten kantret på Gresvikfloden.

I disse optegnelser følges Nils Kjøniksens etterkommere inn-til 3., 4. og 5. ledd. Hans barn er for oversiktens skyld merket med romertall (I, II, III etc.), hans barnebarn med vanlige talltegn (1,2), barnebarnsbarn med bokstaver (a, b, c etc.).

Nils Kjøniksen og Anne Jensdatters barn var:

I. Kjønik. II. Karen. III. Ellen. IV. Hans.

Hans annen hustru var enken Inger Holer. Hun hadde med sin første mann tre barn, nemlig: Eli, gift med Kjønik Reklingsholm (I), Karen, gift med Auen Åkeberg, og Anne Marie, gift med Hans Bækhus. Med Nils Kjøniksen hadde hun fem barn:

V. Neklas. VI. Matthis. VII. John. VIII. Anne. IX. Sofie.

Av de fem sønner ble tre værende på gården mens Neklas ble gift og bosatt på gården Elvestad og Matthis på gården Lundeby. Farsgården ble delt mellom de to halvbrødre Kjønik og John (I og VII). Den annen sønn, Hans (IV), kjøpte så en halv fjerding utmark av dem hver og bosatte seg på eiendommen. Lagård bygget han av tømmer i skogen og til våningshus kjøpte han en gammel stue på Eling. Denne gård er det som for tiden eies av Båserud.

I. *Kjønik var gift med Eli Holer.*

1. *Nils Kjøniksen* fikk gården etter sin far, men måtte selge den etter en tids forløp og døde som ugift i Oslo.
2. *Nikolai* tok navnet Holm. Han var underoffiser, gift med Mina Johnsten.
  - a) Kjønik, b) Anders, c) Georg og d) Elline.Av disse er den eneste gjenlevende Anders, som visstnok oppholder seg i Oslo.
3. *Andrea*, gift med Lorens Hoveland. Etterlot seg ingen barn.

II. *Karen, gift med Johannes Høium.* De døde barnløse. Se nedenfor.

III. *Ellen, gift med Kristen Rostad.*

1. *Nikolai*, gift med Bolette Omberg hvis eiendom han overtok.
  - a) *Ole* overtok gården. Han ble gift med en pike fra Opstad. Hun fikk en tid etter bryllupet en sykdom i øynene og ble til slutt helt blind. Men tross dette styrte hun sitt hus og oppdrog sine barn med stor dyktighet. Deres barn er:
Hans, Nikolai, Anna, Nils og Judith.
2. *Anne Marie*, gift med Hans Halvorsen, Rekkustad. En av sønnene overtok gården etter faren, en annen er lærer og har antatt navnet Rekkustad. Øvrige barn ukjente.

IV. Hans Nilsen var gift med Malene Lundeby.

1. Anne, gift med Anders Lundeby (sin fetter).
a) Hans, gift med sin kusine Hansine (datter av Karl A. Olsen og Ellen Marie, IV 3, Reklingsholm). To barn:
Karletta, som døde som liten, og
Astrid, gift med bokhandler Weien, Ålesund. De har tre barn: Gerd Hansine, Brit og Karl August.
b) Magnus, gift med Inga Henriksen, Lundeby. Tre barn: Alfbild, Henrik og Magnus. Alfbild er gift med Kristoffer Lundeby og har en datter. Se nedenfor.
c) Andreas døde ugift i 30-års alderen.
d) Malene, gift med Gustav Nilsen, Åkebergbråten. Fire barn:
Anne, Nils, Kjønig og Gunbild.
Anne er gift med Johan Gustavsen og bor på Skåra i Onsøy.
2. Anders, gift med Lina Skjelin. Han ble testamentert gården Høium av sin onkel Johannes. (Se II.)
a) Malene.
b) Agnes, gift med Gunner Elind.
c) Hans.
d) Sverre, gift.
e) Johanne. (Bergås)
e) Julie. (Korseberg) August
3. Ellen Marie, gift med Karl A. Olsen fra Mandal. Han var søstersønn av Johannes Høium. (Se II.)
a) Carletta.
b) Elise Fedrikke, gift med Mr. Fredric Parnell, Tavistock, England.
c) Hansine. Se IV 1 a. Hun døde 1921 etter å ha vært enke lenge.
d) Camilla, gift med ingeniør Hovind.
e) Magda døde under besøk i England i 30-års alderen.
f) Elna, lærerinne på Voss.
4. Nikoline døde i 50-års alderen. Var sinnssyk, ugift.
5. Kjønig, gift med Waleska Ursula Karoline Smith. Han var 40 år bokhandler i Flekkefjord og døde 1919. Enken overlevet ham og døde 1927 nær 90 år gammel. De etterlot seg ingen barn.

Holm

Åkeberg
7/10-1867

30/11
1905

Kistu 1739

Magnus Olsen 1 1740

6. Mina, gift med Andreas Mathisen, bosatt i Glemmen. Hun ble tidlig enke (1882) og satt med tre ukonfirmerte barn.
- Mathias, gift med Marie, bosatt på Kråkerøy.
To barn: *Anne og Anders*.
  - Anna, gift med Gunerius Arnesen. Bosatt i Fredrikstad.
To barn: *Gudrun*, død 1928. *Andreas*, gift med Märtha Fredriksen, Eskilstuna, Sverige.
  - Johanne, gift med Rudolf Dagsvig. Bosatt i Oslo.
To barn: *Rivert og Magnhild*.
7. Johanne, gift med vognfabrikant Erik Eriksen fra Mandal. Var bosatt i Kristiansand. Døde tidlig og etterlot seg en datter:
- Johanne, gift med Th. Thomassen, Mandal.
Tre barn: *Alf*, som er gift, *Esther* og *Erik*.
8. Anton, gift med Rina Jensen fra Mandal. Han kjøpte gården Horjen på Rolvsøy og antok dette navn. Bosatt i Sarpsborg.
- Harald druknet under badning ved Onsøy 1897.
  - Fredrik, gift med Lilly Gundersen og bosatt i Flekkefjord. Han overtok 1918 sin onkels bokhandlerforretning. De har seks barn.
Helge, Egil, Øyvind, Harald Anton, Anne-Marie, og Helene Louise.
  - Dagny, gift med avdelingssjef Tryggve Eng, Borregård. Bosatt i Sarpsborg. De har fire barn:
Leif, Knut, Ingrid og Ragnhild.
  - Ragna, bosatt i Flekkefjord.
  - Ågot, bosatt i Sarpsborg hos foreldrene.
  - Lovise, døde 22 år gammel på Haugetun ungdomsskole 1914.
  - Esther, gift med Dr. phil. Emil Schieche, bosatt i Tyskland.

V. Neklas var gift og bosatt på gården Elvestad.

- Hans fikk gården etter faren, men utvandret til Amerika. Han har flere barn, men jeg vet bare om en datter, *Nikoline*, som er gift med gårdbruker Trandem, Hissingby, Råde.

2. *Edvard* ble utdannet til dyrlege og praktiserte i Drammen. Har også barn.
3. *Mathea* døde vistnok ugift som sinnssyk.
4. *Olaves* var lenge hjemme og arbeidet på gården hos sin bror. Kjøpte så gården Lindestad i Ås og ble gift med enken på gården. Han har flere sønner.
5. *Anton* utvandret til Amerika.

VI. *Mathis Lundeby*, hvis hustru kom fra Sogn i Råde. ~~Mathis Lundeby~~

1. *Ellen*, gift med *Martin Lundeby*. Deres syv barn er alle ugifte og har drevet fedregården i fellesskap.
  - a) *Elling*. b) *Grethe*. c) *Elline*. d) *Mathilde*. e) *Arnt*.
  - f) *Anna*. g) *Hans*.
2. *Nils*, gift med eldste datter av klokker *Kristoffersen*. Han reiste til Amerika og døde på hjemveien. Enken er også død.
  - a) *Gerda*, gift med *Ellefsen*, bosatt i *Fredrikstad*.
  - b) *Valborg*, ugift og bosatt i *Råde*.
3. *Helmine*, ugift. Ble sinnssyk i 50-års alderen og bor nu hos sin søster *Maren* i *Sarpsborg*.
4. *Nikoline* var hjemme til sin død i 20-års alderen.
5. *Henrik* døde i 30-års alderen.
6. *Anton* som overtok gården etter sin far, ble gift med en datter av sogneprest *Hammer*.
  - a) *Kristoffer*, gift med *Alfhild Lundeby*. Se IV, 1 b. Dessuten seks døtre.
7. *Maren*, gift med *Olaves Navestad*, *Skjeberg*, hvor hun bodde så lenge mannen levde. Bor for tiden i *Sarpsborg* sammen med sin søster *Helmine*.

VII. *John og Maren Johnsten*.

John var først gift med en rik enke ved navn *Gro*. Han overtok en halvdel av gården etter faren og hadde med *Maren Johnsten* 5 barn:

1. *Nils*, gift med *Anne*, enke etter *Ole Valle*. Han overtok gården etter sin far. Senere kjøpte han gården *Strømnes* som han drev til sin død 1927, 74 år gammel. 2 av deres barn er døde.

- a) *Maren*, en årrekke bestyrerinne ved Kalnæs landbruks-skole.
- b) *Magnus*, gift og bosatt i Belgien.
- c) *Dagny* og d) *Randi* som begge er hjemme.
- e) *Arnt* styrer eiendommen for sin mor.
2. *Julie*, gift med Kristoffersen. Senest bosatt på Bjølsund i Rygge. Gården overdratt til sønnen.
  - a) *Villas*. b) *Anna*. c) *Mina*. d) ? e) *Kamilla*. Rekkefølgen unøyaktig.
3. *Grethe*, gift med Thorvald Åkeberg. Var bosatt i Oslo også etter sin manns død. Datteren Margit lever fremdeles i Oslo.
4. *Georg*, gift med Bianka Eriksen, Ørmen. Begge døde. Ingen barn.
5. *Nikolai* kjøpte farens eiendom av sin bror Nils. Han er gift med Hanna Elind.
  - a) *Johan*, gift med datter av Kristoffer Larsen. Bosatt på Musangen. Fire barn: *Anne*, *Hans*, *Leif* og *John*.
  - b) *Marie*, gift med sekretær Johan Helgesen og bosatt i Oslo. Deres barn: *Ruth*, *Karen Erika*, *Martha* og *Nils Johan*.

VIII. *Anne*, gift med *Halvor Rød*. Etterlot seg ingen barn.

IX. *Sofie*, gift med *Kristoffer Olsen Frakkestad*.

1. *Nils*, gift med Emilie Knutsen, Karlshus. Var bosatt i Oslo. Etterlater seg to barn.
2. *Ole*, gift og bosatt på Skau i Vestby. Etterlater seg tre barn.
3. *Anne*, gift og bosatt på Åkeberg i Råde.
4. *Inger*, gift med Hans Ellingsen. Kjøpte for noen år siden gården Tune. De har flere barn.

Sluttet 1700
kjøpte Trindely
 Hans Nilsens hustru, *Malene*, kom fra Lundeby og hennes far het Rasmus. Han hadde fire barn:

- I. *Andreas* fikk gården etter sin far. Hans hustru hette Marie.
  1. *Anders* som arvet gården og ble gift med sin kusine *Anne*. Se ovenf. IV, 1.
  2. *Syver* eide gården Halvorsrød. Døde ugift hos sin bror.
  3. *Grethe* var gift med Olaves Berg. De hadde sønn og datter.

gift med Anne 1766. s. Huselby 55
enke Inger Hølev 1822.
hustru Rød.

II. *Jørgen* eide Bjørnebæk og senere Halvorsrød. Hans hustru het *Berte*.

1. *Anne*, gift med Kristoffer Slangsvold, som senere overtok gården Bjørnebæk. De hadde flere barn, og den eldste, *Anton*, overtok gården.
2. *Ellen*, gift med Olaves Gillingsrød og bosatt der.
3. *Anders* overtok gården Halvorsrød etter faren og etterlot seg flere barn.
4. *Gunbild*, gift med Johan Gillingsrød. (Bror av Olaves.)
5. *Petronelle*, gift og bosatt i Åsgårdsstrand.
6. *Ragnhild*, gift med Martin Auberg.
  - a) *Jørgen*, bosatt på Auberg.
  - b) *Ellen*, gift med Ingebret Lund, Ørmen. Hun bor nu hos sin sønn og datter på gården.
7. *Else*, gift og bosatt på Slangsvold.

III. *Olea*, gift med *Anon Henæs*.

1. *Andreas* fikk en del av eiendommen, hvor han bygget et lite hus. Han var gift og hadde flere barn.
2. *Anne*, gift med Kristian Eskelund.
  - a) *Martin*, bosatt på Eskelund.
  - b) *Elline*.
3. *Helene* flyttet til Glemmen da hjemmet på Henæs ble oppløst. Hun var ugift og døde på Glemmen gamlehjem. Hun var blind de siste år.

IV. *Malene*, gift med *Hans Nilsen*, *Ræklingsholm*.

For ca. 150 år siden bodde der på en husmannsplass under gården Høium, Onsøy, en mann som het *Andreas* med sin hustru *Marie*. De hadde 2 døtre og en sønn. Den eldste datter, *Ellen*, kom i tjeneste hos krigsråd *Sivers*, Trosvik, Fredrikstad. Hun ble gift med dennes sønn, som var kongelig prokurator. Han ble av regjeringen beordret til å ta bolig i Stavanger. Da de flyttet dit, tok hun sin yngste søster *Gunhild* med.

1. *Ellen Sivers* hadde flere barn, men jeg kjenner kun navnene på tre, nemlig *Hans*, *Otto* og *Valentin*. Av *Siversslekten* er der flere kjente skolemenn.
2. *Gunbild* eller *Gunelle* ble gift med *Kristian Fredrik Olsen* fra Mandal, der i mange år førte skip fra Stavanger. De var bosatt i Mandal.
Ingen barn.

- a) *Adolf*, gift med Margrethe Tønnesen. Ingen barn.
- b) *Carl August*, gift med Ellen Marie Ræklingsholm. Se IV, 3.
- c) *Rino*, døde ugift som ung sjømann.
- d) *Fredrikke* døde også i ung alder, ugift.
- e) *Ferdinand*, gift med Fredrikke Fischer. De hadde fire barn:
Nella, *Oskar*, *Edvarda* og *Adelaide*.

3. Sønnen *Johannes* overtok plassen etter sin far, og da han var en arbeidssom og driftig mann, ble han snart selveier og kjøpte også jord. Han eide da en middels stor gård som han ved sin død i 1866 testamenterte sin hustru *Karens (II) brorsønn*, Anders Hansen Ræklingsholm (IV, 2).

Sarpsborg i juni 1930.

A. Hansen Horjen.

Fars opptegnelser om sin slekt slutter altså med 1930. Det ville føre for langt for oss å tilføye fortsettelsen på alle linjer, men da denne lille minnebok først og fremst gjelder det hjem og familie far og mor dannet, synes det meg å være av betydning at barna i rett nedstigende linje inntil 3die ledd får vite om hverandre ihvertfall.

Her tilføyes da et supplement, med samme nummerbetegnelse som far har benyttet, omfattende de barnebarnsbarn som er født før 1962.

- IV 8 b *Fredrik* gift med Lilly Gundersen.
- 1. *Helge* gift med Agnes Sunde.
Lilly, Esther og Jan Helge.
  - 2. *Egil* gift med Hjørdis Urdal.
Ivar og Kari.
  - 3. *Øyvind*, gift med Kirsten (Titti) Moy.
Kirsten Brit, Carl Fredrik.
  - 4. *Harald* Anton gift med Ågot Frivold.
Ellen, Harald og Johan Fredrik.
  - 5. *Anne Marie* gift med Ole Martin Torgersen.
Stein, Øyvind og Ingrid.
  - 6. *Helene Louise* gift med Tore Vaaler.
Turid og Elin.
  - 7. *Gunnar* gift med Aud Norland.
Stein Erik.

- IV 8 c *Dagny* gift med Tryggve Eng, død 1951.
1. *Leif* gift med Else Marie Anvik.
Dagfinn og Gerd.
  2. *Thor* død som liten.
  3. *Knut* gift med Gerd Bye, skilt 1960.
Siri, Tor og Lise (tvillinger).
  6. *Finn* gift med Odlaug Holmen.
Kirsti, Arnfinn og Heidi.
- IV 8 d *Ragna*, ugift, død 1953.
- IV 8 g *Esther* gift med Emil Schieche, bosatt i Sverige.
1. *Helge* gift med Anny Schwab.
Anders og Jan.
  2. *Heinrich Ivar* gift med Mechthild von Eickstedt.
Harald og Kurt.
  3. *Berta Margrete* gift med Kurt Mellander.
Erik og Helge (tvillinger) og Arne.
  4. *Astrid* gift med Wilhelm Schray.

Nu håper jeg at dette lille skrift som vi har satt sammen, vil være til glede for de over et halvt hundrede direkte etterkommere av våre foreldre som nå lever. Når man er med på mye uro og oppløsning i livet, så lærer man å sanne Vinjes ord:

Det var frå dag til annan for meg så god ei stød:
stor arv det er for mannen av godtfolk vera fødd.

Huddinge, påsken 1962.

Esther Horjen Schieche.

